Any XXIX ABRIL 1932 Núm. 340

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

Commemorant el centenari de Gœthe

I

Les obres musicals que la producció gœthiana inspirà

El món intellectual commemora enguany la mort ocorreguda fa cent anys (22 març 1832) d'un home illustre en les lletres, el geni del qual irradià d'una manera poderosa també entorn de la música. Aquesta personalitat, d'una empenta formidable per la força de les seves idees i sobre tot per les seves creacions líriques i dramàtiques del més enlairat sentiment, és Joan Wolfang Gœthe, l'autor immortal de *Faust,* d'*Herman i Dorotea,* de *Wilhelm Meister,* d'*Egmont,* qui d'una manera tan genial despertà la inspiració de músics excelsos, com Beethoven, Schubert i Schumann, i tants d'altres encara, contemporanis del poeta, i també del nostre temps.

Tal com el nom de Cervantes va unit al del seu *Quixot,* arreu del món, i el de Dant al de la *Divina Comèdia,* també el de Gœthe va acompanyat invariablement del seu *Faust,* la seva obra cabdal, a la qual consagrà els millors anys de la seva llarga existència, per bé que la segona part, degut al seu sentit altament filosòfic, no hagi aconseguit la popularitat del primer *Faust,* que és d'una humanitat més forta.

Cal remarcar, no obstant, que la glòria del *Quixot* i de la *Divina Comèdia* ha estat assolida purament i solament per l'obra literària, mentre que la popularitat assolida fora d'Alemanya pel *Faust,* molt principalment es deu als músics que s'inspiraren en aquest drama.

De les òperes del segle passat que resten encara en el repertori, una de les més repetides ha estat, ben cert, el *Faust* de Gounod, l'èxit de la qual eclipsà totes les obres restants del mateix autor. Cal dir que el llibret d'aquesta òpera s'allunya força del sentit psicològic que dóna forta vida als personatges de Gœthe. És la part externa, només, del primer *Faust,* sense definir-se cap caràcter. Resulta, doncs, una ilustració de tons virolats, una acció

frívola, que poc té a veure amb el llibre original. Així ho consideraren també a Alemanya, on la celebrada òpera de Gounod, en estrenar-se, fou anunciada sota el títol no pas de *Faust,* sinó de *Gretchen* (Margarida).

Les produccions de Berlioz (*La Damnació de Faust*) i de Boito (*Mefistofele*), ben conegudes dels nostres liceïstes, s'acosten un xic més a l'esperit gœthià. Aquests músics, poetes a la vegada, foren un xic més respectuosos amb el *Faust* original, encara que Berlioz no va voler fer-ne una òpera. Ell va donar sempre la seva *Damnació de Faust* al concert, ja que les escenes que musicà del drama no van estretament lligades, ni guarden gaire cohesió. Hom podria objectar encara que el músic francès tampoc no ha estat fidel a la creació de Gœthe, ja que al final condemna Faust en lloc de redimir-lo. Arrigo Boito volgué, amb certa pretensió, oferir un conjunt més complet del primer i segon *Faust.* El pròleg, l'acte de Grècia i l'epíleg són bastant ajustats a l'esperit filosòfic de Gœthe.

De totes maneres, el caràcter o estil musical de les produccions esmentades de Gounod, Berlioz i Boito, és més fidel a la tradició de llurs països respectius que no a l'esperit popular alemany. És natural que fos, doncs, un músic fill d'Alemanya qui traduís musicalment el drama goethià amb més encert, o sia conservant tot el caràcter nacional del poema. Aquest músic fou Robert Schumann, per bé que, igualment que Berlioz, en escriure la seva producció tampoc no pensà en el teatre. Trià les escenes que millor s'adaptaven per llur caràcter al seu temperament, però, repetim-ho, aquestes escenes isolades reflecteixen admirablement el sentit humà dels personatges i les que pertanyen a la segona part (recordem les pàgines incomparables del *Pater extaticus,* el *Pater profundus,* el *Pater Seraphicus*) desperten la mateixa emoció que causa la lectura del poema.

Altres dos músics alemanys, eminents, Liszt i Wagner, han tractat el mateix assumpte en la música simfònica amb igual inspiració i mestria, i encara Beethoven acaronà la mateixa idea, sense arribar a donar-li forma (1).

Camille Mauclair, en el volum que dedicà a Schumann, dintre la galeria "Les Musiciens célèbres" de la casa Laurens, de París, clou amb el següent paràgraf el bell estudi que fa de les escenes del *Faust* escrites pel gran romàntic alemany:

"El *Faust* de Schumann podem considerar-lo com la seva més gran, la seva més representativa producció orquestral, el testimoni més pur de les inspiracions de la seva maduresa. Hom no pot trobar en aquests fragments escrits al marge d'una obra colossal la coherència de *Manfred;* però ningú no ha penetrat com Schumann a les profunditats del pensament de Goethe La superba *Faust-Simfonia* de Liszt no és sinó sinó una evocació genial de les tres figures dominants, una fantasia mestrívola. La noble i potent lle-

(1) Caldria recordar encara l'obertura *Faust,* composta pel celebrat director d'orquestra Ferd. Hiller, completament oblidada avui.

genda dramàtica de Berlioz admet elements estranys a la voluntat de Gœthe, i exposa amb una passió romàntica l'exterioritat de la seva obra. El *Faust* de Gounod és solament una anècdota sentimental fàcilment assequible. Ningú més que nosaltres admira Berlioz i el seu generós geni dramàtic: no disminuirem pas el respecte degut a la *Damnació de Faust* en prendre-la per un *Faust* francès, estrany a l'esperit goethià. A Schumann sol li pertoca l'honor d'haver afegit a la glòria musical d'Alemanya aquest paral·lelisme dignament atrevit i sostingut amb el més alt pensador de la literatura germànica. Malauradament no figura tot el *Faust* en la partitura de Schumann, però l'ànima, l'estil, les voluntats més amagades del poema, tot s'hi troba amb una tan perfecta comprensió, la idea està traduïda fins un tal grau que hom no s'atreveix a doldre's de què l'obra resti inacabada. Finida del tot, la seva bellesa *s'allargaria;* però en el diàleg amb el ratolí, l'escena de l'església i el chor final, l'essencial de la voluntat goethiana ha estat una vegada per totes formulat, i el mateix Schumann no hauria pogut fer-lo resplendir pas més" (1).

Direm també que Spohr triomfà a l'escena alemanya en el seu temps amb un altre *Faust,* avui ja oblidat. I, per a completar el record de l'obra mestra de Gœthe, podem afegir les produccions teatrals sobre el mateix drama dels músics Josep Strauss, G. Lick, Seyfried, Bishop, Eberwein (tingut en molta estima per Gœthe), Béancourt, el baró de Pellaert, Lluïsa Bertin, Lindpaintner, el príncep Radziwill, Rietz, Conradin Kreutzer, Gordigiani, Gregoir, Cohen, Pierson, F. de Roda, Eduard Lassen, en fi. Les produccions aquestes vénen lleugerament comentades en el llibre d'Adolf Julien, *Gœthe et la Musique.* La primera òpera *Faust,* estrenada l'any 1814, set anys després de l'aparició del poema, és la de Josep Strauss. L'òpera de Spohr, abans al·ludida s'estrenà a Francfort en 1818. El darrer *Faust,* el del compositor norueg Ed. Lassen, data de 1874, sis anys més tard que el *Mefistofele* de Boito.

En el gènere més íntim del *lied,* el mateix *Faust* inspirà Schubert i Beethoven. Del primer recordem les pàgines admirables de *Margarida filant, El rei de Thule,* i *Escena de l'església,* menys coneguda la darrera, malgrat que no minvi la seva bellesa al costat de les altres. De Beethoven és sovint repetida la ben característica *Cançó de la puça.*

És singular el fet que Gœthe no pogué conèixer cap de les obres mestres

(1) Recordem que l'audició única, encara que solament de la tercera part, del *Faust* de Schumann donada a Barcelona, fou al Palau de la Música Catalana el 24 de gener de 1913, per la "Sociedad Coral de Bilbao", sota la direcció de Jesús Guridi.

Els altres *Faust,* dels quals hem ja parlat, es donaren a Barcelona, per primera vegada, en les dades següents: l'òpera de Gounod, l'any 1863; *Mefistòfele* de Boito, l'any 1880; *La Damnació de Faust* de Berlioz, en la forma original de concert, l'any 1886, sota la direcció del mestre Nicolau, i adaptada a l'escena, en 1903.

La *Faust-Simfonia* de Liszt fou interpretada al Palau de la Música Catalana, l'àny 1916, per la "Orquesta Sinfónica de Madrid" amb la col·laboració del tenor Emili Vendrell i l'ORFEÓ CATALÀ, dirigint el conjunt el mestre Fernàndez Arbós.

basades en el *Faust,* i les poques del seu temps que escoltà al teatre mai no el varen complaure. I no és pas que deixés Gœthe de pensar en la traducció musical del seu drama i no ho desitgés, però no veia entre els músics que el voltaven l'indicat per a realitzar-ho. "Tal volta — havia dit un dia al seu secretari Eckermann — hauria pogut fer-ho Mozart." No sabem quina mena de música desitjava Gœthe per al seu *Faust;* però, coneguda la seva preferència pel classicisme (recordem el seu esverament en oir per primera vegada al piano el primer temps de la cinquena simfonia de Beethoven, que li féu conèixer Mendelssohn), ben segur que l'hauria complagut més l'estil de Gounod que no el de Berlioz.

Dos altres assumptes goethians s'han dut també a l'escena lírica: *Mignon* (episodi patètic del *Wilhelm Meister*) i *Werther,* la famosa novella de la primera època a Gœthe.

La figura de Mignon per si sola ha inspirat gran nombre d'artistes de tots els països, però en la seva realització escènica hi ha una òpera que donà al seu autor justificada reputació; és la *Mignon* d'Ambròs Thomàs. La seva estima ha decaigut un xic en l'època actual, però hem de considerar que *Mignon* amb la *Carmen* de Bizet han constituït els dos èxits més grans de l'Òpera Còmica de París. A Barcelona, des de l'any 1874, que es donà per primera vegada, assolí un acolliment venturós, i les representacions foren nombroses fins entrada la present centúria.

No obstant, la interpretació més justa i completa de Mignon es deu a Schumann. Inspirant-se aquest músic en les mateixes escenes dels *Anys d'aprenentatge de Wilhelm Meister,* va compondre un cicle de melodies per a cant i piano que completà amb el *Requiem de Mignon* per a solos, chor i orquestra. Igualment que en les escenes de *Faust,* Schumann s'assimilà tan perfectament el sentit poètic de Gœthe, que la seva producció inspirada en la delicada figura de Mignon, resta la traducció musical més fidel d'aquesta creació afortunada del gran poeta alemany.

Una obra semblant, per al concert, creà també el celebrat pianista i compositor Anton Rubinstein, recordant-se sens dubte de la producció de Schumann, i, dins un marc més reduït, cal assenyalar encara el cicle de cançons sobre el mateix tema on s'esplaià la inspiració de Schubert.

Ara, pel que es refereix a la cançó d'enyorança que cantava Mignon: "Saps el país dels taronjers en flor?", aquesta s'ha escampat per tot el món, puix l'han musicada, com ja hem dit, infinitat de músics, des de Beethoven fins el nostre Pedrell (1).

Werther trobà en el teatre un expandiment més ample. A França i a Itàlia foren acollides amb més o menys marcada simpatia mantes produccions de Rodof Kreutzer, Vincenzo Puccita, Carlo Coccia, Raffaele Gen-

(1) Aquesta *Mignon* del mestre Felip Pedrell, injustament oblidada, l'hem sentida aquests dies interpretada excellentment per la cantatriu Concepció Badia d'Agustí.

tili; però cal dir que la victòria definitiva l'assolí el mestre francès Juli Massenet, el *Werther* del qual fou estrenat a Viena en 1892. La primera representació d'aquesta òpera a Barcelona fou set anys més tard, i ja sabem que sovint és repetida amb aplaudiment.

Desconegut encara de nosaltres en el teatre és el drama *Egmont*. A Beethoven, qui sentí la més gran admiració per Gœthe, no pas gaire corresposta per aquest, es deu la música d'escena que il·lustra aquella obra. L'obertura, sovint aplaudida en els nostres concerts, i la mort de Clara són dues pàgines d'una tal intensitat dramàtica que hom les esclta sempre amb emoció pregona.

També Haydn, molt abans, en 1784, havia escrit una obertura i algunes peces més per a *Goetz de Berlichingen*.

Ultra les obres escèniques que acabem d'esmentar, Gœthe havia escrit també algunes obretes líriques, tals com *Lilla, Ervín i Elmira, Claudina de Villabella, Jery i Bœtely*, que diversos compositors musicaren, però tot plegat no fa créixer la glòria del poeta ni tampoc ofereix cap interès musical.

Abans de passar al *lied*, que és la floració més esplèndida que Gœthe ofrenà als músics, caldrà esmentar algunes produccions més, simfòniques i chorals, inspirades en l'obra gœthiana. Per les seves majors proporcions, figura en primer terme la cantata de Mendelssohn sobre *La nit de Walpurgis*. L'autor de la *Simfonia italiana*, molt jove encara, hi treballà amb ardor durant alguns mesos. Jullien ha dit d'aquesta obra que, per bé que sigui d'una factura remarcable, no inspira pas admiració.

És una composició més reeixida l'obertura que per a *Hermann i Dorotea* va escriure Schumann en els seus darrers anys, desitjós de fer-ne tota una òpera.

I, ara, en els nostres temps, recordem l'èxit que ha obtingut l'admirable "scherzo" de Paul Dukas, inspirat en la cèlebre balada *L'aprenent de bruixot*.

En el repertori choral trobarem, per fi, *Cant d'aliança*, musicat per Beethoven i més tard per Schubert; *Calma de la mar*, deliciosa composició del primer (l'ORFEÓ CATALÁ, amb la Simfònica de Madrid, la donà a conèixer als barcelonins l'any 1918), i *Cant dels esperits sobre les aigües*, del segon.

Entre els autors nombrosíssims que han musicat les poesies de Gœthe, el poeta preferit d'Alemanya, tal com més tard a Catalunya ho fou l'ínclit Jacint Verdaguer, ressalten dos noms gloriosos: Beethoven i Schubert, pel gran nombre de *lieder* que escriviren sobre aquells textos, que repetidament veiem inscrits en els programes de tots els artistes de cant. De Beethoven hem citat ja el corprenedor *Mignon;* no mneys dignes d'admirar són *Amor nou, vida nova, Daler, Cançó de maig*, d'una frescor encisadora, *Amb una cinta*

pintada, sobre el tema de l'*Oda a la joia, Goig en la tristor,* etc. I encara amb més rica varietat d'expressió, de caràcter i de sentiment sorprèn la inexhaurible inspiració de Schubert. Des de la imponderable balada *El rei dels verns* (assenyalada com op. 1) i l'obra següent *Margarida filant,* ¡quantes pàgines no hem d'admirar dels mateixos autors de lletra i música! Farem recordança solament de les més conegudes, que també s'han popularitzat a casa nostra gràcies a les meritoses traduccions d'En Joaquim Pena en el seu "Cançoner Selecte". Són: *Complanta del pastor, Mar de bonança,* grandiós en la seva simplicitat, la joliua *Rosa de bardissa, Nocturn del caçaire, Amor sense repòs* (es conta que després de la primera lectura d'aquesta poesia el jove músic restà llargs minuts en èxtasi; després torna en si, s'asseu de prompte a la taula i escriu en un instant la composició plena de fuga i de passió), *Nocturn del vianant,* el contemplatiu *Prop de l'amat, El pescaire,* d'una ingenuïtat adorable, *El rei de Thule,* el tan expressiu *Primer desengany,* i entre molts altres *lieder* que no figuren en la primera sèrie de l'esmentat Cançoner Selecte, podríem recordar les *Suleikes* i *Secret,* del curiós llibre *El Divan, Prometeu, El fill de les muses,* etc.

Volem ara afegir que quan Schubert va néixer, Gœthe tenia 48 anys. En publicar Schubert, als dinou anys, els primers *lieder* amb *El rei dels verns* al davant, s'apressà a enviar-ne un exemplar a l'illustre poeta, el qual no es dignà tan sols acusar-ne rebut. El músic se'n va doldre com ja es pot suposar. No obstant, els seus amics l'induiren a repetir la remesa dels *lieder* successius i tampoc Gœthe no va contestar. Malgrat el seu talent, el gran poeta no estimava pas gaire els nous corrents imposats per l'escola romàntica; era totalment afecte al classicisme, a l'expressió serena i moderada. Per altra banda, tenia la seva manera de jutjar la traducció musical de les seves cançons i volia que el compositor observés el caràcter popular del *lied,* on totes les estrofes havien de repetir-se amb la mateixa tonada. Per això les cançons que més li agradaven eren les del seu amic i conseller Zelter, compositor de segona categoria, per bé que fos considerat com un tècnic excellent. Fins els darrers anys de la seva vida no començà Gœthe a gustar les obres de Beethoven, per bé que defugia parlar-ne; hom podia creure que, tot reconeixent el geni de l'excels músic, sentia Gœthe com una gelosia, talment com si temés la comparança.

En rebre, doncs, els primers *lieder* de Schubert, un desconegut llavors, Gœthe no en féu cas. Certament que li faltaria temps també per a llegir-los o escoltar-los; però la manca d'atenció ja fou més greu quan, deu anys després, en rebre junt amb un quartet de Mendelssohn tres melodies de les més genials de Schubert, acompanyades d'una humil dedicatòria de l'autor, Gœthe remercià la tramesa de Mendelssohn, amb el qual l'unien afectes molt vius d'amistat, i deixà sense resposta el present de Schubert.

Fou dos anys després de la mort del músic que la indiferència manifes-

tada un dia per Gœthe envers l'admirable *Rei dels verns,* era transformada súbitament en franca admiració quan, escoltant aquella melodia interpretada per la cèlebre cantatriu Schröter Devrient, exclamava el poeta amb la més gran noblesa: "Havia sentit ja aquesta composició sense que em digués res. Però ara, cantada així, se m'apareix com un quadro ple de vida."

Hem dit ja l'admiració que Schumann sentia pel poeta de Weimar i amb quin feliç encert traduí musicalment les escenes principals de *Faust* i els diversos episodis de *Mignon.* També musicà una porció de poesies gœthianes que no desmereixen pas al costat dels *Amors del poeta* i de la *Vida amorosa d'una dona.*

Així mateix van musicar-ne Mendelssohn, Liszt i molt poques Brahms; però qui excellí modernament en la interpretació dels versos de Gœthe fou Hugo Wolf, en la producció del qual, massa poc coneguda encara entre nosaltres, es compten una cinquantena de *lieder* sobre lletra del poeta tants cops esmentat.

És de plànyer que Mozart no hagués compost sobre Gœthe sinó una sola melodia: *La violeta,* de tan exquisida inspiració, com tothom sap.

Ultra els compositors que ens han ocupat, la producció musical inspirada pel poeta de Weimar ha estat enriquida encara pre la collaboració de Reichardt, Loewe, Kühlmann, Zilcher, Eberwein, Zelter, Cimarosa, Redwitz i, més ençà, per Busoni i Tschaikowsky, i cal tenir en compte que moltes poesies han estat musicades quatre, cinc i més vegades per compositors diferents.

Volem afegir, abans d'acabar, que, darrerament, no ha faltat tampoc la cooperació dels músics catalans a la glòria pòstuma de Gœthe. A l'acte inaugural del Centenari del poeta, celebrat als salons del Rectorat de la Universitat de Barcelona el dia 12 de març, foren cantats tres *lieder* de Gœthe, traduits al català per Anna Maria de Saavedra, Josep Lleonart i Marià Manent, amb música escrita expressament per a l'acte esmentat pels mestres Frederic Mompou, Jaume Pahissa i Enric Morera. És de creure que l'edició d'aquestes tres cançons gœthianes, ben adient dintre l'any jubilar que celebrem, no es farà esperar gaire.

JOAN SALVAT

Acte de descobrir el bust del Mestre Antoni Nicolau a l'Escola Municipal de Música

Aquest acte important, que va celebrar-se el dia 19 de març a la sala de festes de l'Escola Municipal de Música, reuní un públic nombrosíssim que ni a la planta baixa ni a les galeries no deixà un lloc buit, i constituí un homenatge ple d'efusiva cordialitat i també d'admiració envers el mestre estimat que fins fa poc regí els destins de l'Escola.

No solament hi eren presents els mestres i alumnes de l'Escola, en gran majoria, sinó també moltes altres persones significades en el conreu de la música, les quals amb llur presència volgueren unir-se a l'homenatge dedicat al director honorari de l'esmentada Escola, Antoni Nicolau, qui malauradament es veié privat d'assistir-hi a causa de la seva salut delicada.

A la presidència, a un costat i altre del Mtre. Lluís Millet i del regidor senyor Ventalló, varen prendre seient els fills del Mtre. Nicolau, Gustau i Mercè; el director de la Banda Municipal, mestre Lamote; el senyor Albert Bastardes, en representació de l'ORFEÓ CATALÀ; el senyor Serraclara, cap del Negociat de Cultura; el senyor Ainaud, cap de l'Assessoria Tècnica, i el senyor Andreu Alavedra, secretari de l'Escola de Música.

En començar la festa, l'esmentat secretari senyor Artur Andreu Alavedra llegí l'acord que fou pres pel Claustre de professors de la mateixa Escola en junta celebrada el dia 19 de desembre de 1930, expressant-se en els següents termes:

"Per tal d'honorar de manera escaient el Director honorari d'aquesta Escola, l'eminent i venerable Mestre N'Antoni Nicolau, que fins suara ha estat seny ordenador de les tasques artístiques i pedagògiques d'aquesta Escola, i ensems donar-li prova palesa del respecte i gratitud dels que durant els 34 anys de la seva regència han estat per ell regits i governats, acordà:

Collocar en lloc preeminent i visible de nostre Casal un bust de Mestre Nicolau.

Tenint aquest homenatge caràcter íntim de l'Escola, obrir subscripció, solament entre els mestres, deixebles i ex-deixebles d'aquest Centre d'ensenyança per tal de recaptar la quantitat precisa.

Encarregar a l'eminent escultor En Josep Llimona que, d'acord amb els Arquitectes municipals, porti a terme l'execució artística i material del bust. Assabentar a l'Excm. Ajuntament, als procedents efectes, l'acord del Claustre. A l'objecte de donar compliment al susdit acord es va dirigir una crida als mestres, deixebles i ex-deixebles i a més es cercaren en el si de les entitats musicals escampades arreu de Catalunya, aquells que havien eixit d'aquesta Escola i professaven l'art musical o al mestratge dedicaven llurs activitats.

Als pocs dies les llistes de subscripció s'havien emplenat i assolien una xifra res

pectable que, amb tot, no bastava a cobrir les despeses ocasionades i per això va fer-se precis cercar per altres viaranys la quantitat que mancava. El nostre Director trucà a la porta del benemèrit ORFEÓ CATALÀ i aconseguí la cooperació d'aquest, així com la de la Banda municipal i d'altres elements d'aquesta Escola, a l'objecte d'organitzar un concert, els ingressos del qual nodrissin la subscripció oberta.

L'esmentat acte va celebrar-se el dia 19 d'abril de 1931 a la nit, veient-nos honrats amb l'assistència de les més altes Autoritats de Catalunya i plena de gom a gom la sala de concerts del Palau de la Música Catalana.

Una gran part del programa de l'esmentat concert estava format per obres del Mestre Nicolau, i fou executat per l'ORFEÓ CATALÀ, la Banda Municipal i gran nombre de professors, deixebles i ex-deixebles de l'Escola: uns, amb una lluïdíssima tasca de solistes i els altres, prenent part humilment en els conjunts instrumentals amb una mai prou lloada abnegació. A tots remerciem novament el generós ajut que en aquella ocasió varen donar-nos per tal de poder portar a terme aquest acte en honor d'un dels més grans prestigis musicals de la nostra terra.

Hem de celebrar l'ocasió que ens va permetre organitzar el concert del dia 19 d'abril de 1931, puix el sorollós èxit assolit en aquell acte va ésser la consagració pública i solemne de nostra estimada Escola, la qual amb la seva artística i encertada actuació enlaira, arreu, el nom i prestigi de la nostra estimada Ciutat, Cap i Casal de Catalunya."

En descobrir-se el bust del mestre Nicolau, que ocupa un angle de la sala d'actes de l'Escola, esclatà una xardorosa ovació que durà bona estona. Aquest bust, la reproducció del qual donem en el suplement ilustrat d'aquest número, és obra, com ja s'ha dit abans, de l'eminent escultor Josep Llimona, qui ha sabut representar el venerable mestre amb una fidelitat admirable.

Assegudes de nou les personalitats que presidien l'acte, el Mtre. Millet llegí el seu discurs, sadollat tot ell d'amor i d'admiració envers el director honorari de l'Escola el guiatge del qual serà encara l'estel lluminós que ha de fer més perfecte cada dia l'ensenyament d'aquest institut musical del Municipi, regit avui per l'ilustre director de l'ORFEÓ CATALÀ.

DISCURS DEL MESTRE LLUÍS MILLET

Bell moment aquest en el qual veiem realitzat un desig que ens va néixer en allunyar-se de nosaltres, els mestres i deixebles d'aquesta Escola, la persona verament representativa, la figura que ella sola ja donava el to seriós i noble a tot aquest centre d'ensenyança musical. El nostre Director ens deixava, obligat per la dura llei del temps, que tot ens ho du i tot s'ho emporta: pel temps que determinava la per nosaltres fatídica jubilació del nostre Mestre Nicolau.

Tants cursos que els antics mestres l'havíem vist en la direcció, enfeinat sempre, ordenant lluites, cridant a uns i altres, informant-se sobre deixebles, aclarint dubtes; tantes voltes que havíem presenciat l'esverament dels alumnes, quan el Mestre feia la visita a la classe, que el veien com el Jutge suprem que anés a demanar comptes pel judici etern. Tan sovint que havíem contemplat la seva alta silueta anant de classe en classe, en aquella escola antiga del Parc amb

compartiments de fustes mig podrides, però que l'ombra dels tells magnífics decorava de part de fora, enviant, entrada la Primavera, llurs efluvis tan agradables com sanitosos.

Tantes vegades com havíem conversat amb ell de detalls d'exàmens, de projectes, de reformes, de músiques i d'artistes, quan acabada la classe, teníem lleure de parlar.

Tants anys haver fet de jurat d'exàmens sota la seva presidència, presidència terrible de justícia, de mesura justa de mèrits i de defectes! Ara, aquella alta personalitat que resumia tota aquella vida escolar, aquell home que semblava portar tota l'escola a sobre, estructurant-la, afinant-la, fent-se-la tota seva amb una dignitat singular, amb una honradesa admirable; aquell home artista, pedagog, nostramo i mestre, el nostre director, desapareixia d'entre nosaltres per haver-se escaigut per ell el temps de la jubilació.

Oh temps, com ets desagradable en casos semblants! Aquest temps que tant costa de definir als savis i que tots tant coneixem perquè amb ell venim al món i ell és qui se'ns emporta a l'altre.

El temps porta els nostres amors i ell traïdorament esfuma les nostres illusions. Per això ens vaga de conèixer-li el geni, i tot el nostre afany és de trobar un mitjà per a guarir, amb el que puguem, el mal que ens fan les seves malifetes.

Perquè el temps tot ho limita, però nosaltres portem a dins un gran afany d'infinit i d'immortalitat. Cada bell moment de la vida voldríem dir-li, com el Faust de Gœthe, "para't i no fugis, resta eternament"; i és perquè servem el pressentiment del més enllà i d'allò que és etern. I per això al temps que passa i ens roba la nostra jovenesa i ens marceix el rostre i ens adorm l'activitat i ens separa dels que estimem i ens esborra les glòries i les alegries i ens deixonda penes i acumula tribulacions i desenganys; per això a aquest temps que ens ha portat a aquest món i d'ell se'ns enduu, li diem des del fons del nostre ésser: "No ens enganyes del tot, temps fugisser i mentider; tu sembla que tot ho esborris i t'ho emportis; tot sembla que ho marceixis i ho trepitgis, però en la nostra immortalitat tot resta; tu del món en fas escenari i en fas comèdia; però nosaltres portem l'eternitat en la nostra ànima i en ella tot resta imprès i gravat per a tenir la seva vera i constant valor al Regne etern. I aquest daler del que és etern el demostrem a cada moment volent fer durador i permanent el que el temps traïdor s'emporta."

Per això nosaltres, els que havem contribuït, qui d'una manera qui d'una altra, a les tasques d'aquesta Escola Musical de Barcelona, els mestres actuals, la major part dels quals fa desenes d'anys que hi exercim; la multitud de deixebles que hi aprenen o hi han après la dolça disciplina de l'art de la música, tots, els mestres i deixebles que estimem aquest Institut que l'Ajuntament de Barcelona sosté fa tants anys; tots nosaltres, que aquí havem tingut i tenim les nostres amors i illusions artístiques pedagògiques, tots tenim al pensament i al cor l'home que n'ha estat l'ànima, l'orientador i plasmador; el mestre que prengué aquesta Escola quan encara estava en el període primari i amb el seu guiatge li donà forma, serietat, disciplina, altesa artística i un crèdit que, si es deu a la vàlua del professorat, és principalment per la marxa general, per la disciplina i l'orientació excellent que li donà el mestre Nicolau. Per això havem dit al temps

traïdor: "Tu t'emportes el mestre estimat, l'has fet vell i el fas jubilar, però nosaltres aprofitem aquest moment que tu mateix ens portes per a fer restar el Mestre perdurablement; no solament entre nosaltres, sinó per sempre més entre les generacions futures. Tu ens robes el nostre cabdill, però nosaltres aprofitem el geni d'un altre artista qui copsa fesomies i i les eternitza, i el Mestre restarà ací amb la seva expressió característica per recordar als d'ara que restem i als altres que vindran les obligacions i la dignitat de les ensenyances pedagògiques."

D'aquí endavant aquesta efígie tan bellament esculturada per l'eminent Josep Llimona, presidirà des d'aquest saló central totes les ensenyances que es donen en aquesta casa. Aquesta figura tan venerable, aquest rostre tan seriós, aquesta expressió tan característica d'una voluntat tan detrurera, ens recordaran a tots l'obligació de continuar la seva obra amb aquella mateixa dignitat amb què ell la regia, amb aquella honradesa artística amb què ell l'enfortia, amb aquell daler de perfeccionament pedagògic amb què ell la feia progressar, i amb aquell ideal suprem de l'art vertader, de l'art noble que ha d'ésser l'ornament i la dignificació estètica del nostre poble, que si bé amb justesa se li aplica el dictat de pràctic i treballador, no és menys cert que també posseeix en alt grau el sentit de la bellesa.

El Mestre Nicolau viu encara entre nosaltres, d'ell rebem encara directament les seves inspiracions i els seus consells; ell és encara el nostre Director, Director d'honor, però també efectiu per la submissió i respecte que li devem, la veneració que li servem i pel guiatge que li preguem. Els monuments als herois es solen aixecar quan ells ja no són d'aquest món. Però nosaltres no havem tingut espera, no havem volgut que altres aixequessin al nostre heroi aquest bust a la seva memòria, havem volgut que ell en vida veiés com el volem sempre entre nosaltres, que vegi com l'estimem i com sabem agrair, nosaltres els que havem rebut directament la seva herència, la seva obra de l'educació musical de Barcelona.

Però aquesta educació musical, el nostre poble, cal observar que la deu en gran part al Mestre Nicolau, no solament per la força que la seva acció donà a aquesta Escola, sinó també per tots els treballs artístics de la seva vida. Ell no ha estat solament el Director d'aquest centre musical, sinó un gran mestre músic de Catalunya.

Els concerts simfònics per ell dirigits fa una quarentena d'anys formen època en els annals musicals de Barcelona. Ell fóu el primer que donà en sèrie completa les nous simfonies de Beethoven; i la seva interpretació d'aquell gran geni tenia una gran noblesa, una tan viva dignitat que ha restat inoblidable per tots els que la fruírem. I ell, el Mestre, fou qui ens anticipà amb memorables audicions els principals fragments dels "Nibelungs" i del "Parsifal" de Wagner, les quals obres fins passat molt temps no foren posades en escena a Barcelona.

Però la glòria més radiant i perenne per al Mestre Nicolau és i serà la que li donen les inspiracions de les seves obres preuades. Sobretot la seva obra choral, els seus poemes per a chor, són obres mestres que dintre el gènere no tenen rival en tota la literatura musical moderna. En aquesta seva producció artística

hi ha tot el millor de la seva ànima, tota la noblesa i delicadesa del seu sentiment, tot el seu mestratge artístic, tota la seva inspiració profunda i tot el seu preclar geni. Per elles soles aquestes obres honoren i magnifiquen la música catalana. En elles hi ha tot el cor, tot el seny i saviesa, tota la ponderació i sobrietat de l'home; tot el que és, també, característica essencial de la nostra raça catalana.

Per tots aquests mèrits, oh Mestre, us tenim al cor i al pensament, per tots aquests mereixements Catalunya us deu un homenatge perdurable que correspongui a l'honor que haveu fet a la raça. Aquest homenatge etern del nostre poble al gran músic serà quan vós, mestre, no sereu del món dels vius, quan la vostra absència farà adonar els catalans del buit que haurà deixat el vostre geni, quan les vostres inspiracions, guardant joventut perenne, segellaran la vostra glòria. Però nosaltres, la gent de l'Escola, som fills massa directes del vostre mestratge per a retardar l'expressió de la nostra veneració i per això havem volgut oferir-vos en vida aquesta mostra humil del nostre afecte; i si ara no us podem veure contínuament en persona en aquesta casa, podrem al menys veure-us-hi a tota hora d'aquesta noble manera figurat i en aquesta noble matèria representat. La inspiració d'un nostre gran artista ha copsat tan justament la vostra figura i la vostra expressió, que això farà que no enyorem tant el vostre guiatge directe i la vostra paraula viva. I Déu faci que, així com aquesta efígie és penyora de l'amor, admiració i agraïment de tots nosaltres, mestres i deixebles, sigui també per a nosaltres mateixos i per als que vindran el record perenne del vostre alt exemple que tenim obligació de seguir pel progrés continu i per a l'exaltació suprema de l'art musical de Catalunya.

Una llarga ovació esclatà al final del parlament del Mtre. Millet. Vibraven encara els aplaudiments quan s'aixecà Na Mercè Nicolau, filla de l'autor de "Captant", per a donar lectura del discurs que aquest havia escrit expressament per a l'acte que se celebrava.

DISCURS DEL MESTRE ANTONI NICOLAU

Quan vaig tenir esment de la instància demanant que fos nomenat Director Honorari d'aquesta Escola i del propòsit de collocar-hi el meu bust, considerant aquestes distincions superiors als meus mereixements, ho vaig atribuir a la frisança filla de la febre de creixença que actualment somou la humanitat, i pensava cercar la manera de distreure-ho sense amagar la meva gratitud ni molestar la bona fe dels propulsors. Però, examinant serenament, despullat de tot prejudici, les exagerades manifestacions d'aquesta frisança; exageracions que desfiguren i fins de vegades arriben a desenfocar alguns aspectes de l'activitat humana, en totes elles observí gèrmens i ferments de l'evolució que reclama el nostre progrés, com amagades entre les bardisses del bosc hi ha floretes silvestres que, conreades per la intelligència de l'home, són després la glòria dels nostres jardins. Per exemple: en mig de les estridències del feminisme hi veig una silueta on el vestit no disfressa les línies del cos com

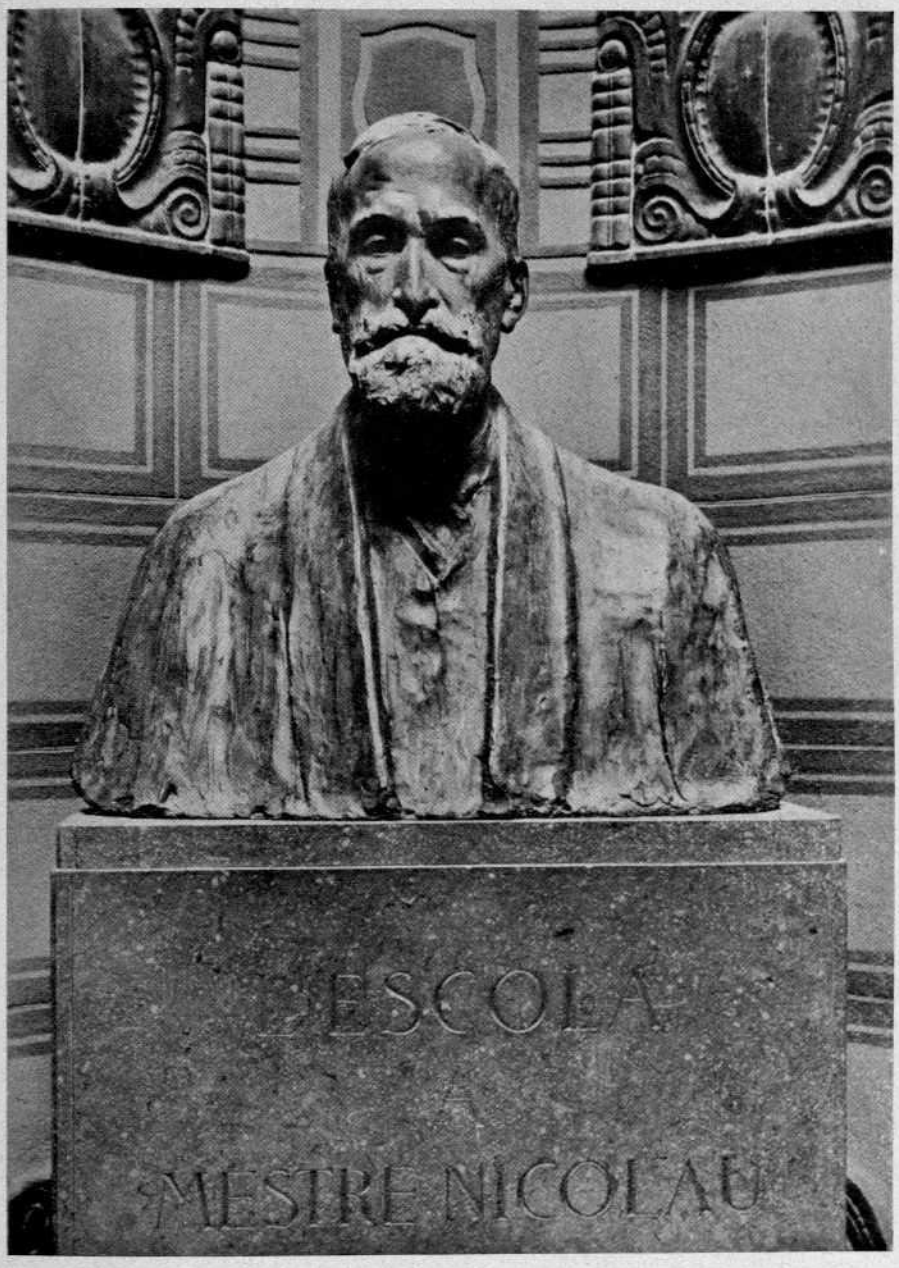

Clixé de J. Rovira Llopis, fot.

Bust del mestre Antoni Nicolau, suara inaugurat a l'Escola Municipal de Música, original de Josep Llimona

feien aquells enfarfecs antigament de moda, i en l'educació de la dona hi observo un estudi de quefers propis del seu sexe que abans eran abandonats a l'empirisme. Els deliris dels esports inclouen una correcció de l'antiga cultura que sols es preocupava pràcticament de l'esperit, oblidant el cos sense el qual l'esperit no es pot manifestar. En la superabundor dels homenatges s'hi enalteixen altruismes nets de tota concupiscència que fins ara havien passat inadvertits; en són una bella mostra els monuments al soldat desconegut. Fins en els estralls produïts per certes aspiracions democràtiques hi veig un desig de dignitat; els poderosos concedeixen favors i els pobles volen drets.

Aquestes i altres exageracions són un efecte de l'impuls de progrés que tots portem dintre, mancat del fre d'un seny ordenador. És que la humanitat tot just surt de la infància i en aquesta edat tot es porta vers l'absolut. Els qui per temperament o per edat estem convençuts que allò que és eficaç és relatiu, hem de frenar, sí, però amb gran cura de no malmetre gèrmens ni ferments de noves i progressives estructures. Ja vindrà el gran mestre: el Sofriment a posar les coses en el seu lloc, harmonitzant les necessitats del progrés amb les lleis naturals.

Després d'aquestes consideracions, reforçades pel *no es pot ésser jutge i part* en tinguí prou veient en el referit nomenament i en la collocació del meu bust un fervent desig de tenir una Escola Municipal de Música digna de les aspiracions de Barcelona i un noble encoratjament pels que han de contribuir a la seva realització, en tinguí prou, he dit, per deixar de pesar la vàlua de les meves actuacions i de cercar la proporció entre mèrits i recompenses. Davant de les mostres de consideració i afecte que he rebut amb motiu de la meva jubilació, m'inclino i sols pretinc expressar la sinceritat del meu agraïment.

La reorganització de l'Escola, l'any 1896, ferint interessos creats i despertant recels, provocà un llarg període d'angúnies per al personal encarregat de regir-la i per als que seguien amb fe les seves ensenyances. La necessitat d'acoblar la defensa material de l'Escola amb la implantació de noves orientacions; la instabilitat del nostre país, pròpia dels grans períodes d'evolució; i la ignorància per part de la nostra gent de les disciplines indispensables per al bon funcionament d'institucions d'aquesta mena, en complicaven el desenrotllament. Malgrat dificultats i penúries, gràcies a la competència i abnegació del professorat, l'Escola anà reeixint i la gran afluència d'alumnes féu necessari adoptar preceptes que la descongestionessin lògicament. Preceptes que, creient jo la missió de la nostra Escola més extensa i, per consegüent, més complexa que el que generalment es creu, he considerat com uns passos cap a l'organització definitiva del contingut de les classes; preceptes que en termes del nostre art en diríem modulacions.

En tota obra de bellesa intervenen dues activitats necessitades de cultura: la del creador i la del contemplador. La música exigeix més imperiosament que les altres belles arts la cultura del contemplador. Perquè l'obra musical arribi al contemplador és indispensable un tercer: l'intèrpret, i això en complica els termes de judici.

El contemplador influeix en la producció musical. En els temps primitius del nostre art collaborava inconscientment amb el creador. És cert que la cançó

popular neix d'un sol individu, però el poble la fa seva introduint-hi instintivament modificacions que acaben per fer-ne una obra característica de la raça. Per casualitat he estat testimoni d'aquest procés. Poc temps després d'estrenar-se l'òpera *Garí* d'En Bretón, em trobava junt amb l'enyorat Francesc Alió en un petit cafè de la baixada de Sant Miquel; teníem a la taula del costat tres menestrals que jugaven al dominó. Un d'ells tarallejava un motiu de la sardana d'aquesta òpera, sardana que llavors omplia tot Catalunya, introduint-hi dues petites variants que li donaven un sentit catalanesc que originàriament no tenia. Vet aquí, diguérem amb l'Alió, com es forma la cançó popular.

La polifonia ha fet impossible aquesta collaboració, però persisteix la influència del contemplador sobre el creador, sigui autor o executant. Les necessitats materials de les nostres manifestacions fan indispensable el concurs i la contribució del contemplador; això forma un ambient que influeix poderosament en la producció musical, tal com les democràcies influeixen en la marxa política de les nacions.

La cultura del contemplador, malgrat la seva importància, no està encara especialitzada; avui és la mateixa que la del creador. Per això jo sempre he considerat que l'Escola havia de contemporitzar, tolerant (ben entès d'una manera relativa i ben raonada), un excés d'alumnes. L'Escola ha de pensar que aquests alumnes han contribuït i contribueixen a la vulgarització d'obres que, jo en recordo el temps, el nom de llurs autors era gairebé desconegut. Ha de pensar també en la part que la selecció acurada d'obres i de procediments pedagògics, que sols una institució oficial i independent pot amb facilitat imposar, ha pres en la purificació del nostre ambient, malejat per la decadència italiana i pren ara en la conservació i progrés del nostre art.

Actualment comença a sentir-se entre nosaltres la necessitat d'introduir l'ensenyança musical en les escoles primàries. I aquest és el lloc on s'hauria de fonamentar la cultura del contemplador. Avui no tenim precedents que imposin rutines entrebancadores i el nou ensenyament pot estar ben enfocat cap aquest fi. Aquest ensenyament ha de tenir més extensió que profunditat; ha de tendir a formar un sentit conscient de l'entonació i del ritme amb mitjans fàcils i atractívols i quan aquest sentit comenci a estar format, explicar molt gradualment i en la forma adaptada a l'edat dels alumnes, la contextura de les obres, començant per les manifestacions més simples del nostre art i seguint fins a demostrar el que en elles és degut a la tradició i el que és fill de la personalitat de l'autor. Si això arribés a ésser un fet sòlidament establert, llavors l'Escola podria estructurar amb caràcter definitiu el contingut de les classes, tot pensant en la manera de continuar l'ensenyament fonamentat en les escoles primàries. Al meu entendre hauria de crear alguna classe d'estudis literaris aplicats a la música i desdoblar la de piano, instrument gran auxiliar de la cultura musical, en classes reservades als que manifestessin disposicions per ésser bons músics pràctics i en classes complementàries on podrien intensificar llur cultura els alumnes d'altres especialitats que es trobessin en aquestes condicions i ésser admesos els de les escoles primàries que reunissin les circumstàncies que s'exigirien.

La necessitat d'evitar que la marxa pedagògica de l'Escola fos víctima, com no ho ha estat, d'un excés d'alumnes, imposà al Director, a més dels deures in-

herents al càrrec, una actuació interna i íntima. Una actuació que, sense perdre la fermesa i flexibilitat necessàries, li permetés intervenir en assumptes oficiosos, essent escoltat amb la confiança amb què s'escolta el pare de família. I aquesta confiança no s'obté més que amb una actuació únicament subordinada al bé de l'Escola i neta de tot interès personal. I aquesta actuació, amics oients, sovint contraria propòsits i fereix pretensions. Força vegades la satisfacció que jo sentia contemplant la creixença de l'Escola ha estat amargada per disgustos i decepcions, fins per grolleres calúmnies i brutals amenaces. Però les contrarietats suportades amb viril resignació i noblement combatudes, aviven el nostre amor per l'objecte que les suscita, i un cop passada la coïssor de les ferides, ens sentim l'enteniment més clar, albirem nous camins i de vegades apreciem la bonesa d'algun que fins llavors havíem considerat inoportú. Les penes fan com les flors: quan tenim prop nostre una garba de flors, la flaire del terrer i de les aigües de vegetació ens en disfressen l'aroma; allunyant-nos-en, s'esvaeix el baf de la vida vegetal i ens resta llur perfum amb tota la seva puresa.

Així l'Escola anà penetrant dintre meu; del cap em passà al cor i es féu carn de ma carn; allò que al començ era un deure fill de la raó es tornà un sentiment instintiu. I ara que se m'ha concedit el que un estol d'entitats culturals sollicità per mi, ara que a prec dels professors se m'ha nomenat Director Honorari i que professors, deixebles, ex-deixebles i les excelses institucions Banda Municipal i ORFEÓ CATALÀ s'han ajuntat per collocar el meu bust en aquest lloc d'honor; ara que el nou Director, el tan justament admirat i estimat Mestre Millet, es proposa terminar l'Escola amb estructures empeltades en la seva tradició, penseu en el goig que jo sento veient-m'hi unit espiritualment; considereu l'escalf que a l'hivern de la meva vida porten aquestes gentileses, permetent-me pensar que puc haver fet alguna cosa de profit; imagineu l'emoció amb què jo abraçaria els causants de tan belles coses, i tindreu una idea de l'abast del meu agraïment.

Jo prou voldria correspondre amb quelcom de ben positiu, però avui ja no puc oferir més que bones intencions. Acabaré, doncs, desitjant amb tot el cor que d'aquella frisança de què he parlat, de la febre de creixença que ens agita, en sorgeixi un període de pau i benaurança que permeti a l'Escola assolir sense destorbs el cim vers on camina.

L'auditori, corprès per la sinceritat que resplendia en les manifestacions del mestre tan estimat, esclatà en un aplaudiment eixordador que s'allargà bona estona.

També parlà, en representació del President de la Comissió de Cultura, el senyor Ventalló, el qual recollint els elogis dedicats al mestre Nicolau pel director actual de l'Escola, afegí que la Corporació municipal atendria com és degut tota iniciativa que redundés en benefici i ajudés al perfeccionament de la institució barcelonina que avui honoren tantíssims artistes educats en les seves aules.

No cal dir com foren regraciades les paraules del senyor Ventalló.

Tot seguit va començar la part de concert que consistí en l'audició de les belles cançons del mestre Nicolau, *El mariner, La dama d'Aragó* i *Fulcite me floribus,* per la professora senyora Fornells acompanyada al piano pel professor senyor Buxó; el *Carnaval,* de Schumann, executat al piano pel professor senyor Pellicer;

obres diverses de Sors, Parras del Moral i Albèniz, interpretades pel professor de guitarra senyor Parras del Moral, i *Sonata en fa,* a dos pianos (transcripció Reinecke), de Mozart, per les alumnes de l'Escola senyora Chala i senyoreta Canals.

Totes aquestes composicions assoliren una execució depurada que l'auditori aplaudí ben agradat. Si els professors Pellicer i Parras demostraren de manera absoluta el coneixement i domini que posseeixen, respectivament, del piano i de la guitarra, no menys va fer-se admirar la cantatriu senyora Fornells pel seu expressiu estil, i així mateix les esmentades alumnes de piano, que tan justa i bella interpretació donaren a la magnífica sonata de Mozart.

I així acabà l'acte en honor del mestre Nicolau que enalteix, d'igual manera, tots quants han contribuït a l'escaient record que va motivar-lo.

Audició de "Mallorca", de Baltasar Samper a Madrid

JUDICIS DE LA PREMSA

El nostre estimat col·laborador Josep Subirà, en la seva crònica de Madrid, ens parla ja de l'èxit que el compositor Baltasar Samper assolí a l'expressada capital amb la seva bellíssima *Mallorca,* que va interpretar l'"Orquesta Filarmónica", sota la direcció del mateix autor, el dia 13 de març passat.

El goig que hem sentit ací tots els amics i admiradors d'En Samper ha estat gran, per bé que el triomf ja era esperat, puix coneixem prou bé l'obra que ens entusiasmà des de la seva audició primera al Liceu i hem anat fruint en les successives repeticions al Palau de la Música Catalana. De l'èxit que obtingué l'any passat a París va parlar-se'n també en aquestes pàgines. Avui ens plau consignar l'acolliment excel·lent que li ha dispensat el públic i la crítica madrilenya.

La falta d'espai ens priva de reproduir *in extenso* els judicis de la premsa de Madrid dedicats a l'audició de *Mallorca.* Tingui en compte el lector que en un to semblant al de les crítiques que copiem, s'expressen els altres diaris.

El Liberal (15 març 1932):

"El compositor mallorquín Baltasar Samper, presentado ayer por la Orquesta Filarmónica en sus conciertos del Teatro Español, tuvo un grande y merecido éxito. Muy conocido en Cataluña, en donde ha colaborado con gran suficiencia en la "Obra del Cançoner Popular de Catalunya", habiendo estrenado algunas obras sinfónicas en París, con gran elogio de críticos tan autorizados como Florent Schmitt y Emile Vuillermoz, no era todavía conocido de los filarmónicos madrileños. Y es que en la vida musical de la Península no hay la comunidad que debiera haber entre las diversas regiones, y los compañeros que trabajan en Barcelona o Valencia son para nosotros tan extraños como los de Suecia o Finlandia. Sea nuestro primer aplausa para el maestro Pérez Casas, que ha roto esta vez ese nefasto aislamiento siguiendo un criterio que ya manifestó en los conciertos de Price, en los que dió a conocer obras muy importantes de varios compositores catalanes.

La obra estrenada ayer se titula "Mallorca" y está construída sobre temas populares de aquella región, muy bellos y evocadores. Se compone de tres tiempos de distinto carácter, muy animados y brillantes el primero y tercero, y de una intensa y ensoñadora dulzura el segundo.

Por fortuna, a juzgar por esta primera obra para nosotros conocida, nos hallamos ante un compositor que no se preocupa de estar a la última moda de París; en vez de imitar simiescamente los procedimientos de disonancia y los efectos salpimentados de instrumentación que hoy siguen los que no quieren quedarse atrás, busca y encuentra algo que decir atendiendo a las voces de su patria y a la voz interior de los verdaderos

músicos. Y lo dice con elocuencia, con espontaneidad, con dominio de una técnica sólida y elegante, en la que hay algo de lo que dura y no pasa."

Julio Gómez

La Voz (15 març 1932):

"Hace ya un año, un grupo de amigos fuímos a Barcelona con el bagaje de unas cuantas obras musicales. La acogida que tuvimos por parte de los barceloneses fué tan cordial y expresiva, que un sincero afecto y agradecimiento nos ligó a cuantos nos dieron pruebas de amistad e interés. Convinimos entonces en que un grupo de modernos compositores catalanes visitara Madrid para hacernos el regalo de los frutos de su ingenio. Pero los negocios musicales marchan aquí más despacio de lo que el deseo quiere, y no se pudo tan pronto dar cima a nuestros propósitos, acuciados tanto por la cordialidad como por el vivo interés de ponernos en directo contacto con la actividad musical catalana. Todo se andará, y tenemos confianza en que habrán de tener eficaz realización aquellos propósitos en tiempo no dilatado. Por el momento contentémonos con la visita que nos ha hecho el compositor y crítico Baltasar Samper, del que la Orquesta Filarmónica ha tenido la idea feliz de interpretar la Suite que ostenta el título de "Cantos y bailes de la isla de Mallorca".

Samper es uno de los músicos que aportaciones más valiosas e interesantes ha llevado al magnífico "Cançoner popular de Catalunya", que pone de relieve la inagotable riqueza folklórica de nuestra patria. Producto artístico de sus largas excursiones y pesquisas en la región balear es esta Suite que el público madrileño ha acogido con verdadero entusiasmo.

El bello elemento folklórico balear infunde y da el tono a la obra de Samper, la colorea e ilumina con esa clara serenidad, con esa mirada limpia y apacible que hemos dado en llamar mediterránea. La canción popular transita por la composición quizá como protagonista; pero al compositor lo que le interesa es hacer con ella música, elaborar arte, no dejarla coagulada en fórmulas que trascienden a cancionero. Valor evocativo de la musa popular, para en su torno agrupar las personales apetencias líricas del compositor; cuadros musicales llenos de viveza y color, que son conformados por una técnica idónea y cuidada, por un sentido pintoresco de la paleta orquestal, rica en matices; por una armonía que sin pretender "irritar a los burgueses" está llena de distinción y modernidad.

La obra de Samper nos brinda amistades; una mano que no es ruda, sino pulida y expansiva, se tiende hacia las nuestras, que precipitadamente salen a su encuentro para estrecharla con esa efusividad que comunica una fraternidad que del corazón va al cerebro, o viceversa.

El simbólico apretón de manos de los espectadores fué un sonar de palmas intenso.

Samper dirigió su propia obra. Su batuta es precisa y clara. La Orquesta Filarmónica lo siguió entusiasta, poniendo de su parte el fuego y pasión que la hacen rejuvenerse en cada concierto.

El señor Samper, muy grato entre nosotros, sea bien venido y sepa que por acá decimos "que no hay fecha que no se cumpla ni deuda que no se pague". La fecha será la del concierto de música catalana que ha ofrecido Pérez Casas; la deuda, la de nuestra amistad y afecto."

J. del B.

La Libertad (15 març 1932):

"Fué lo más notable en este concierto, a pesar de lo ya expuesto, la primera audición de la Suite sinfónica "Mallorca", sobre temas populares de la isla de Mallorca, de Samper... Está construída sobre temas populares de aquella isla, y demostrando que conoce su autor la orquestación y los medios de expresión modernos, ha hecho una obra grata a todos, a músicos y a auditorios profanos, de carácter duradero, sereno, de belleza cierta, sin necesidad de efectismos, de oro puro. Especialmente el segundo tiempo, "Calma en el mar", evoca la belleza soberana, serena y apacible del azul Mediterráneo. Más movidos y joyosos los otros dos tiempos, aires de danza popular sabiamente distribuídos todos, con la vida fuerte y franca del aura popular. En todos ellos aplaudió el público entusiasmado al autor, que dirigió por sí mismo la obra."

M. H. Barroso

El Socialista (20 març 1932):

"... Baltasar Samper es un conocedor del folklore musical mallorquín y un continuador de Noguera bajo tal aspecto. Y no sacaría poco provecho, tal vez, alguno de los que aspiran a poner cátedra de folklore musical si estudiase a fondo la Memoria que sobre este asunto publicó Samper en el tercer volumen de "Materiales", editado por la "Obra del Cançoner popular de Catalunya", donde hay 82 piezas folklóricas de aquella isla, ya vocales, ya instrumentales, fruto selecto de las 650 recogidas sólo en una de las varias excursiones dedicadas a tal empresa por este músico.

El cual, sin haber estudiado en ninguna clase de título más o menos camelístico, como aquella de que se venía hablando por Madrid hace poco, ha sabido apoderarse del espíritu folklórico latente en aquel arsenal indígena para construir una bella suite. Estrenóse dicha producción en París, por la orquesta Lamoureux, hace un par de años, y las más autorizadas firmas tuvieron elogios fervientes.

Así es, en verdad. Y hubiera podido añadirse que Samper no necesitaba emplear lugares comunes vanguardistas para deslumbrar, ni tampoco necesitaba destruir el sentido tonal o alterar el sentido rítmico para imponerse.

Es de los que afirman, merced a la sinceridad de su lenguaje, porque tiene cosas que decir y sabe decirlas, a diferencia de esos infrageniecillos que, cuando pueden contar algo, no saben cómo hacerlo, o como aquellos otros que contarían admirablemente aquello que no pueden contar, porque no se les ocurre nada. En unos, vagos pensamientos con amplio vocabulario postizo; en otros, ideas pasables con desmedida torpeza de expresión.

Esa misma sinceridad de Samper le obliga a evitar pudorosamente toda concesión a la vulgaridad fácil y a la rusticidad llana al ensalzar el lenguaje del pueblo. ¡Qué buen catedrático de Folklore sería en la Escuela Superior de Música si esta Escuela se crease y fueran a ella quienes deban ir por sus méritos y no por presión de un organismo consultivo que, según los mal pensados, se cuidaría de barrer para dentro a fin de que todo se quedase en casa! Pero Samper se ha marchado a la periferia, donde radica, sin preocuparse de lo que aquí se construya o destruya en tal sentido, y desde allí, con su independencia, podrá seguir haciendo más por el arte que desde aquí, donde su papel sería seguramente el de sometido o el de eliminado..."

J. Subirá

SOPAR D'HONOR

De retorn a Barcelona el mestre Samper, sorgí la idea de dedicar-li un sopar d'honor i l'Associació de Música "da Camera" curà de la seva organització. Aquest sopar d'homenatge tingué lloc el dia 4 d'abril a l'Hostal del Sol, i constituí, realment, una bella festa, digna expressió de l'estima de què gaudeix ací l'artista homenatjat.

El sopar fou presidit per Baltasar Samper i la seva digna esposa, la senyora Mercè Plantada, la senyora de Marshall, la senyoreta Carme Bas, el doctor August Pi i Sunyer, president de l'Associació de Música "da Camera", els mestres Lluís Millet i Joan Lamote de Grignon i el pianista Ricard Vives.

Entre els músics que acudiren a honorar el mestre Samper, recordem els següents: Miquel Llobet, Josep Barberà, mossèn Higini Anglès, Pere Marès, Marian Perelló, F. Marshall (en representació del Comitè pro Chopin, de Mallorca), A. Marquès, Agustí Grau, Manuel Blancafort, Joan Gibert Camins, Joan Llongueres, Frederic Lliurat, Antoni Capdevila, J. Zamacois, Parras del Moral, A. Romea, Ricard Lamote, etc.

Assistiren també al sopar a honor del mestre Samper (ultra els ja esmentats), els crítics musicals senyors Gòngora, Zanné, Joaquim Pena, Rafael Moragas i els senyors Gisbert, Clausells, Mestres (que havia estat empresari del Liceu), etc.

Enviaren llurs adhesions el batlle, doctor Aguadé, Pau Casals i la seva Orquestra, Obra del Cançoner Popular de Catalunya, Manuel de Falla, Joan Balcells, Joan Massià, Apellès Mestres, Gàlvez, Bellido, Vilalta, Andreua Fornells, Vicents Maria de Gibert, Joan Salvat, Oscar Esplà, Pous i Pagès, Joaquim Renart, Pérez Casas i orquestra Filharmònica de Madrid, Eduard Toldrà, A. Gelabert, J. Farrarons, Enric Roig, Escola Molinari, Cumellas Ribó, Francesc Pujol, Concepció Badia, Pitaluga, Ainaud, Cervera, Pilar Rufí, A. Català, Lliga d'Associacions de Música, Maria Carratalà, Robert Gerhard, Josep Subirà, Orfeó Mallorquí, A.M. Esbert, Lluís Guarro, Svecenski, professor del Curtis Institut de Filadèlfia, etc., etc.

Ofrenà el sopar a l'artista homenatjat el doctor Pi i Sunyer. Remarcà el sentit de l'Associació de Música "da Camera" i de la festa que hom celebrava amb motiu dels grans èxits assolits a Barcelona, a Mallorca, a París (Concerts Lamoureux) i darrerament a Madrid (Orquestra Filharmònica, que dirigeix el mestre Pérez Casas) pel mestre homenatjat, amb la seva "suite": *Mallorca*. El doctor Pi i Sunyer fou justament aplaudit.

Fou també ben acollit i comentat un bell parlament que llegí el mestre Millet, parlament que, a continuació, reproduim íntegre.

Emili Vallès llegí versos escaients d'A. Pons i Guitart, i va parlar també el mestre Joan Lamote de Grignon, el qual, com ja és sabut, dirigí l'estrena a Barcelona de la "Suite", de Baltasar Samper.

El jove músic Ricard Lamote ofrenà també a Samper un *Homenatge* per a cant i piano, amb lletra d'un "autor anònim del segle XX".

Baltasar Samper va donar les gràcies i digué coses subtils, escaients, i va explicar per què havia acceptat l'homenatge.

La festa haurà deixat en tots els comensals un grat record.

PARLAMENT DEL MESTRE LLUÍS MILLET

Quin goig dóna festejar un músic mallorquí! Aquest músic és nostre perquè Mallorca és Catalunya també; però és Catalunya pel miracle de l'amor; és vida catalana transfosa sota el cel més blau, al mig d'una llum més viva, radiant; en terra floridora nedant i bressolant-se al mig de la mar infantadora de la bellesa autèntica. Mallorca és la Catalunya llimada d'asprors; és la gràcia de la nostra fortalesa com el consol de les nostres tristors. Quan Catalunya es trobà forta amb braç de ferro i pit ample per a conquistar reialmes, quan per cabdill suprem tenia aquell gegant forçut, ros i gentil, quan aquell rei En Jaume tenia tota la Catalunya al cor, quan de tots els comtats se n'havia fet un sol poble, quant aquest nostre poble fou major d'edat, es volgué emmullerar i s'enamorà d'aquella fada marina, d'aquella sirena que el moro barroer tenia captiva. I Mallorca fou nostra i Catalunya fou de Mallorca; uns som dels altres per l'amor. I allí rebrotaren els nostres costums amb la nostra parla sobirana; la nostra parla, forta, cantelluda venint del Llenguadoc i baixant pels rocams dels Pirineus; la nostra parla ja regina entre les llengües llatines. Però, ai, com s'encanta, com es llima, com s'endolceix i juga graciosa en terres mallorquines! I el pensament sobri i adust del català com pren ales febrosenques en el geni portentós de Ramon Llull!

I la nostra música? ¡Com devia ésser la música viva de la nostra terra en aquell temps miraculós de la nostra creixença! ¡Com devia cantar el nostre poble en aquella joventut racial! ¡I com es devia casar també la cançó catalana amb la cançó mallorquina! ¡Com la pagesa catalana devia pendre aires de sultana, i la sultana honestedats de dona cristiana!

Però de tot això en tenim mostra avui amb les relíquies del "Cançoner" de les dues terres germanes. La cançó nostra, la purament catalana popular, s'asseca, sembla que va morint-se a poc a poc; però, gràcies a Déu, hem estat a temps d'aplegar-ne, des del renaixement fins ara, tots els seus matisos, tant musicals com literaris; l'obra del "Cançoner Popular de Catalunya", és avui la gesta salvadora de tota la nostra riquesa musical folk-lòrica. Quant a Mallorca, la cançó i tota tonada popular encara hi viu espontània i ufanosa. La comparança dels dos cançoners es pot fer, doncs, amb tota facilitat. I, veritablement, els dos temperaments, el català i el mallorquí, resten exposats amb tota evidència amb la comparança. Si en el poble hi batega veritablement l'ànima de la raça més que no pas en els llibres i en les elucubracions dels savis, és evident que en el seu instint musical, en les seves cançons i danses que els temps pretèrits ens han llegat, hi trobarem el ver geni musical autèntic que el caracteritza.

I les mateixes diferències específiques que trobem en les dues modalitats de la llengua parlada a Catalunya i a Mallorca, les trobem similars comparant la tonada catalana amb la mallorquina. Aquest llenguatge musical espontani del poble reflecteixa meravellosament la idiosincràsia sentimental de la raça, i no cal dir si és un element preciós per a l'artista que se'l fa seu i se l'assimila.

I d'aquest maridatge, d'aquesta assimilació, si l'artista té potència creadora, n'esdevé un art nou que té la frescor dels camps i la gràcia de la sinceritat ingènua, al mateix temps que la intensitat, amplada i profunditat d'una individualitat

artística. És el llevat de raça que fermenta en l'artista segons la seva modalitat individual.

El músic i l'obra que festegem amb aquest àpat tenen el mèrit i la valor d'aquest engendrament llegítim de l'art savi amb l'art popular. D'aquest engendrament n'ha nascut una obra bella, una obra sincera, una obra sadollada de caràcter. Aquesta obra ha tingut la virtut d'enamorar públics ben diferents, públics catalans, mallorquins, parisencs i madrilenys. I això, precisament, amb una música els gèrmens de la qual són purament locals, folk-lòrics, que sembla que no haurien de poder transcendir fora dels límits racials. I això en una època que l'art està inquiet furgant amb deliri per a trobar quelcom de nou, com si ja no trobés plaer i estigués fastiguejat de tot l'art anterior. I ja ho veieu com unes senzilles tonades són triomfadores en ésser escoltades per gent tan diferent i per públics tan entesos; i això és per la senzilla raó d'ésser interpretades per un cor que les estima, per una ànima de ver artista que ha sabut transformar-les en art propi. L'art d'avui dia pateix del mal d'ésser art buscador; cerca, cerca; vol ésser original, nou. Li falta humilitat; no es dóna; i qui no es dóna no estima; i qui no estima no crea; sense amor no hi ha bellesa; no hi ha una vera vida.

En Samper estima Mallorca, ama la gent senzilla de la seva terra i els cants que són el ritme de la seva ànima. En Samper és un músic subtil que copsa totes les afinitats dels sons amb les llurs accions i reaccions. En Samper sent l'ànima de la seva terra, i, per tant, la seva música; i per això ell ha triomfat aquí, a Mallorca, a París i a Madrid; perquè l'ànima humana és una i entén tots els llenguatges mentre diguin coses sinceres, que arrenquin del fons de l'ésser i sorgeixin amb la seva forma pròpia de natura. Allò més essencial i més local és, justament, allò que verament transcendeix i allò que esdevé més universal.

Per això, amic Samper, us homenatgem; perquè el vostre art mallorquí és un art germà del nostre; perquè Mallorca i Catalunya necessiten l'amor de l'una a l'altra. El vostre Aguiló fou un gran patriarca de la llengua catalana en la seva moderna renaixença: Costa i Llovera i Joan Alcover han portat perfeccions a la nostra llengua. La nostra música necessita també el contacte del vostre art tan suggestiu que ens porta tota la llum del vostre cel i tota la blavor del sublim Mediterrani. Que la nostra música s'enardeixi en els amors seculars de Mallorca i Catalunya!

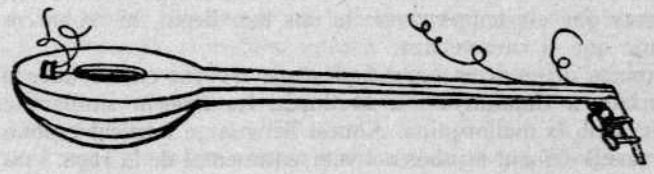

Sobre l'educació musical dels infants

En les discussions entaulades per mitjà de la premsa es produeix sovint un fet consistent en un canvi de tàctica, que podríem dir-ne fet d'apellació; un dels contendents, el més impetuós o el més apressat, per causes que ell coneix i amb el desig d'acabar més aviat amb l'adversari, o amb la dèria de portar la qüestió per altres camins que permetin renovar una argumentació gastada, abandona sobtadament el diàleg amb el seu contraopinant i s'adreça en apellació a aquella mena de tribunal suprem que hem convingut en anomenar "opinió pública", al qual exposa de la manera més avantatjosa possible la visió que de la qüestió té formada, els greuges rebuts i les nombroses falles de l'adversari, la condemnació del qual sollicita com una justa compensació a la raó que, segons ell, l'assisteix de ple.

Aquest fet acaba de produir-se en una qüestió que afecta el mestre Joan Llongueres; la seva condemnació ha estat sollicitada de l'opinió pública amb una vehemència extraordinària, en un document que bona part de la premsa barcelonina ha inserit. El fet que aquest document no ostentés la signatura del contrincant del mestre Llongueres no és sinó una prova d'habilitat, puix que és de tota evidència que ha estat inspirat, si no redactat, per ell.

Com sigui, però, que ni l'opinió pública ni cap tribunal del món no pot fallar amb justícia una qüestió si no té més elements de judici que els aportats per una sola de les parts contendents, els signants del present document, músics tots, creiem un deure nostre ineludible l'aportació de nous elements de judici basats en la més serena i objectiva observació de fets la veritat dels quals la mateixa opinió pública podrà molt fàcilment constatar, donada llur publicitat. Hem d'insistir molt especialment a fer remarcar que en les manifestacions que a continuació fem prescindim de la simpatia o antipatia que cadascú de nosaltres pugui sentir personalment pel mestre Llongueres, i que volem purament i simplement donar la nostra visió dels fets i destriar les conseqüències que se'n dedueixen en bona lògica.

És un fet que el mestre Llongueres d'ençà de l'any 1907 s'ocupa d'una manera pública i sense interrupció en l'educació musical dels infants, i és el primer que a la nostra terra implantà d'una manera sistemàtica aquesta activitat.

És un fet que de l'any 1907 ençà el mestre Llongueres ha donat nombroses exhibicions públiques a Barcelona i a fora, amb els seus deixebles de l'Institut Català de Rítmica i Plàstica, en les quals tothom ha pogut apreciar els resultats de l'educació musical donada pel mestre Llongueres.

Els signants del present document, músics tots, havent assistit almenys a una de les exhibicions dels deixebles del mestre Llongueres, hem observat els següents fets fonamentals:

I. — Una munió d'infants d'ambdós sexes, d'edats compreses entre els cinc i els dotze o tretze anys, han cantat nombroses cançons amb veu bastant ben timbrada, emesa amb facilitat i tenint cura de la bellesa del so, i amb afinació molt acceptable, circumstàncies totes que pressuposen una educació musical i fisiològica llarga, persistent i entretinguda, sobretot tenint en compte que els infants susdits canten caminant,

corrent, saltant i movent-se sempre poc o molt, cosa que multiplica les dificultats del ben cantar i de l'afinació.

II. — Aquests mateixos infants, en els moviments de translació i de gesticulació adequats a cadascuna de les cançons o cadascun dels jocs que realitzen, demostren posseir un sentiment força desenrotllat de la rítmica i de la mètrica musicals, que no han pogut adquirir sense una pràctica conscient dels principis del ritme i de la mètrica.

III. — La manera completament despreocupada i viscuda amb què aquests infants canten i juguen llurs cançons i llurs jocs, cadascun amb la seva pròpia personalitat i manera de sentir, sense, però, deslligar-se del conjunt, denoten un bell esperit d'iniciativa feliçment desvetllat, una intuïció psicològica vigilant i activa i un sentiment just de la discplina i harmonia dels conjunts, qualitats totes que els han de fer el més gran bé, no solament en el que pertoca a l'aspecte musical de llur educació, sinó potser més encara en l'educació general i en llur formació d'éssers pensants i actuants.

IV. — Quan en les exhibicions de l'Institut Català de Rítmica i Plàstica prenen part els deixebles grans, noies generalment, hem vist realitzacions i interpretacions plàstiques d'obres musicals d'alta volada i molt variades, fetes amb un bon gust i una comprensió musicals ben sovint exquisits, amb una percepció afinadíssima del ritme, no tan solament en les seves relacions amb la mètrica, sinó més encara en l'esfera superior de l'estructuració. A tot això no s'hi arriba sense una intensa educació i instrucció musicals.

V. — Respecte a la música que dansen, juguen, canten i realitzen plàsticament els deixebles del mestre Llongueres pot dividir-se en dos grups: la dels deixebles menuts i la dels grans. La dels menuts és senzilla, clara i generalment exempta de pretensions, com convé als infants que han d'interpretar-la; sovint no és música sublim ni genial, però sempre és decorosa i escaient. La dels grans, ja ho hem dit abans, és generalment música dels grans mestres i música d'alta volada.

VI. — El caràcter espectacular que tenen les exhibicions dels deixebles del mestre Llongueres no és cap obstacle a la bondat del seu ensenyament; aquestes exhibicions en són, ben al contrari, la demostració més palesa i pràcticament observable. Sense aquestes demostracions els signants del present document no hauríem, potser, pogut constatar els fets que estem exposant. D'altra banda, la complaença i alegria amb què s'hi produeixen els deixebles del mestre Llongueres, proven que per a ells constitueixen veritables estimulants, fet de la més alta importància en l'educació infantil.

Aquestes manifestacions sintetitzen la nostra observació dels fets i les deduccions que aquests suggereixen. No dubtem que els elements de judici que contenen seran de veritable utilitat a l'opinió pública, per tal que pugui fallar aquest plet amb tota justícia.

Francesc Pujol, Frederic Alfonso, Amadeu Argelaga, Joan Balcells, Josep Barberà, Manuel Blancafort, Manuel Bosser, Tomàs Buxó, Josep Caminals, Cassià Casademont, Enric Casals, Antoni Català, Josep M. Comella, Francesc Costa, Maria Davalillo, Francesc Fornells, Enric Gibert Camins, Joan Gibert Camins, Joan B. Lambert, Antoni Laporta Astort, Climent Lozano, Miquel Llobet, J. Pere Marés, Josep Marimon, Franck Marshall, Domènec Mas i Serracant, Joan Massià, Lluís Millet, Lluís M.ª Millet, Isidre Moles, Joan Molinari, Blai Net, Jaume Pahissa, Antoni Pérez Moya, Antoni Planàs, Joaquim Pecanins, J. Ricart Mates, Enric Roig, Josep Roma, Alfred Romea, Joan Salvat, Baltasar Samper, J. Sancho Marraco, Antònia Sancristòfol Vda. Folch, Blanca Selva, Eduard Toldrà, Joan Tomàs, Agustí Torelló, Pere Vallribera, Amadeu Vives.

Moviment musical

ANGLATERRA

El culte de Bach a la metròpoli, tal vegada no té l'esplendor que revesteix en altres centres musicals, però és certament fervorós i constant. Recordaré ací algunes audicions bachianes de la present temporada. En primer lloc, per ordre de dates, citaré l'execució de la *Missa* en *si menor* pel Bach Cantata Club, sota la direcció de Mr. Kennedy Scott. Aquesta audició es distingí d'altres de més ressonància en el fet de pendre-hi part només una massa choral restringida; res dels grans conjunts dels nostres festivals tradicionals. En canvi, més flexibilitat en el moviment melòdic, sense perjudici del nervi rítmic. Executant-se la *Missa* en un local com Santa Margarida de Westminster, els moviments en general havien d'ésser un poquet més moguts; res més natural. De fet, els organistes que interpreten les obres orgàniques de Bach ja saben per experiència que segons les dimensions i les condicions acústiques del temple o de la sala on toquen, llurs moviments seran més o menys retinguts, per tal que el teixit polifònic es percebi amb tota claretat. En el cas de la *Missa* en *si* menor, el resultat fou altament satisfactori.

El Bach Choir ha reprès la *Passió segons Sant Mateu*. Fa dos anys la interpretà per primera vegada íntegrament, sota la direcció de Mr. Adrian Boult, i l'èxit assolit permeté projectar una audició anyal regular. El chor ha anat guanyant en seguretat cada cop; l'orquestra enguany potser es mostrà més desigual. Els solistes han estat en general en cada audició al nivell requerit per una obra tan transcendent. Un detall curiós: el primer any la part de continu fou executada per Mme. Landowska damunt un clavicèmbal; l'any passat aquest instrument fou substituït per un piano modern; enguany encara hem tingut piano. ¿Per què, a manca d'instrument de l'època i tota vegada que hom disposa d'un orgue i d'un organista ben destre, Mr. Arnold Goldsborough, no es fa extensiva la seva intervenció a tots els recitals evangèlics? Tenim notícies que no pas en altra forma fou executada fa alguns anys la *Passió* a Barcelona.

La festa de Baltasar de William Walton executada a Londres, després de la seva estrena a Leeds, ha fet parlar la gent. És una obra gosada, brutalment dissonant, però hom no gosa a assegurar si el llenguatge musical que ha emprat és un aviciament que passarà o bé és anunci d'un nou estat de coses. Algú ha dit que, tanmateix, *El somni de Gerontius*, per exemple, no s'afermà tan francament revolucionari i, no obstant, ha subsistit fins a l'hora present malgrat les modes passatgeres de caràcter més agut. El temps dirà. De totes maneres, produeix impressió el dit nou oratori, que és una història de passions i odis desencadenats, sentiments en els quals es fan una competència ferotge els hebreus i els babilonians. L'execució londinenca fou bastant inferior a la de Leeds, especialment pel que toca a la part choral.

En els concerts Courtauld, dirigits per Mr. Malcolm Sargent, sentírem algunes obres oblidades de Beethoven: el *Concert* primerenc en *do* major, tocat a la perfecció pel pianista Schnabel; el chor amb lletra de Gœthe *Calma del mar i feliç viatge* i la *Fantasia Choral* amb piano *obbligato*. En el mateix concert sentírem *Quattro Pezzi Sacri* de Verdi, que són excellents peces chorals.

En un altre dels dits concerts el *Kapellmeister* Otto Klemperer dirigí la primera audició a Anglaterra de la *Konzert-Musik* per a piano, instruments de metall i harpes, de Hindemith, obra de caràcter força personal, per la manera de tractar contrapuntísticament el discurs musical, però d'un interès moderat. El mateix director féu conèixer la *Setena Simfonia* de Bruckner, que fou durament jutjada pel públic i per la crítica. Si alguna simfonia li ha valgut a Bruckner la seva reputació en terres de parla alemanya podem ben creure que ha estat qualsevulla de les altres, però no, certament, la *setena*. Aquesta obra, que es va allargant i deixetant sense mai acabar, produeix un efecte depriment.

El Dr. Sergent reprengué la batuta per a dirigir el *Requiem* de Verdi que, cantat per elements de la Royal Choral Society i amb excellents solistes, produí un gran efecte. És veritat que al costat d'algunes pobreses, conté pàgines verament remarcables dintre l'estil de l'autor, que mai no pot deixar d'ésser teatral.

A. M.

SUÏSSA

Ginebra — Una obra popular i ben cantable de M. Roger Vuataz. *Le Rhône*. fou donada en primera audició per l'orquestra de la "Suisse Romande" amb la participació de chors ben preparats i d'un tenor solista.

El vuitè concert d'abonament fou dirigit pel mestre alemany M. Franz von Hoesslin. Director de gest sobri i enèrgic, conduí la massa orquestral a la seva manera, i executà la *Simfonia* en *mi bemoll*, de Mozart, amb claretat i agilitat, i obtingué el millor equilibri en els registres i la sonoritat més agradable. L'*Heroica* de Beethoven tancava el concert.

La *Quatrena simfonia* de Mahler, executada en el novè concert simfònic, no entusiasmà pas el públic ginebrí, malgrat la bella interpretació que en donà M. Ernest Ansermet.

En ocasió de la Conferència del Desarmament, el 2, 4 i 5 de febrer, foren donades a la Catedral de Sant Pere, per la Societat de Cant sagrat (direcció M. Otto Barblau) tres audicions de les *Benaurances*, de César Frank. La primera fou oferta als delegats dels diversos països, reunits a Ginebra; les altres dues, gratuïtes, foren consagrades al públic que s'hi llançà en massa. Foren unes belles audicions, retransmeses encara per T. S. F.

Res de millor no podia fer-se que encarregar a M. von Hoesslin la direcció de *Cosí fan tutte*. *El rapte del serrall* i *Les noces de Fígaro* de Mozart, al Gran Teatre de Ginebra. El Teatre, com se sap, només s'obre amb intermitències, per falta de subvencions municipals. En aquestes representacions organitzades per la socieetat dels Interessos de Ginebra en ocasió de la Conferència del Desarmament, actuaren artistes vinguts, en la seva major part, de Berlín.

El rapte del serrall brindà una nova ocasió de comprovar la fidelitat amb què el gran director alemany interpreta Mozart. Dirigí en un moviment viu, emportador, en un estil sempre just i expressiu. Els cantors animats del mateix esperit, foren les senyores Lotte Schöne (Blondine), Marguerite Perras (Constance), el senyor Julius Patzak, artista remarcable, que posseeix com a tenor les mateixes grans qualitats que el baríton Hammes de Berlín: tècnica complerta, estil, sensibilitat, dicció perfecta. Citem, encara, Albert Peters (Pedrillo), Berthold Sterneck (Osmin) i Joseph Hora que personificà el baixà Sélim.

La interpretació de *Cosí fan tutte,* aquest miracle de gràcia joiosa, pot ésser qualificada de perfecta. M. von Hoesslin creà de nou veritablement aquesta obra davant nostre, en un gran art viu i vibrant.

Els cantors senyora Häthe Heidersbach (Fleurdelise), M. Heinrich Rebkemper (Guillaume), M. Berthold Sterneck (Alphonse) palesaren grans mèrits; afegim a aquests noms la senyora Lotte Schöne que va fer meravelles i el remarcable tenor Julius Patzak (Fernand).

Aquests artistes prengueren part també a *Les Noces de Figaro.* Cal assenyalar M. Gerhard Hüsch (Almaviva) de veu bonica, perfectament homogènia i de joc ple de dignitat.

Seran reemplaçats aquesta setmana, per cantors de la Scala de Milà (entre altres l'excellent Autori) sota la direcció de M. Arturo Lucon (*Barbier de Sevilla* i *Le Mariage secret* de Cimarosa, del festival de Salzbourg) i de M. Edmondo de Vecchi (*Tosca* i *Rigoletto*).

La societat de música de cambra de Ginebra, va fer sentir un programa excellentment interpretat, que comprenia obres de Corelli; la bellíssima sonata per a violoncel, de Vivaldi; una brillant sonata de Scarlatti per a flauta, dos violins i clavecí. Tocà la part de flauta el malaguanyat Marcel Welsch, primera flauta solo de l'orquestra de la "Suisse romande", que acaba de morir tràgicament. Per clavecí sol, escoltàrem una esplèndida "fugue" d'Alessandro Scarlatti i dues peces de Domenico Scarlatti.

Le Bonhomme Jadis, la deliciosa òpera-còmica de Jàques Dalcroze, fou represa amb èxit al "Grand Théâtre".

Andrés Segovia, el sol nom del qual fa acudir un públic diligent i nombrós, prestà le seva ajuda amb un noble desinterès a l'Associació dels artistes musicals de Ginebra, afectada per la crisi.

El seu programa, que sempre renovella, contenia dues exquisides *Pavanes* de Luis Milan, i també peces molt interessants de Gaspar Sanz. Alessandro Scarlatti, Sylvius Weis, contemporani de Bach.

El públic musical li està agraït, d'haver tret de l'oblit tantes obres cabdals ignorades; obres cabdals que interpreta amb el gust, la sensibilitat, la fantasia i la tècnica més brillant. Inútil dir que el concert es donà amb un gran èxit de públic.

M. Goes Mat obtingué també un gran èxit en un recital de piano. Després M. Alfred Cortot, tocà un programa de Chopin amb l'encís penetrant i la fermesa d'accents que ja li coneixem.

Assenyalem encara el quartet vienès que es va fer aplaudir per la seva virtuositat consumada en el quartet en *la* de Beethoven, el quartet en *re,* de Schubert, i el bell quartet de Debussy.

LAUSANA. — Al concert simfònic la celebrada obra de M. de Falla, *El retablo de Maese Pedro,* obtingué un gran èxit.

La *Missa del coronament,* de Mozart, i el *Rei David,* d'Honegger foren donats a la Catedral per la Unió Choral, sota la direcció de M. Hermand Lang.

NEUCHATEL. — La "Societat Choral" ha donat en primera audició una *Missa en re menor* per a solistes, chors, orquestra i orgue, del seu director M. Paul Beuner. Les obres d'aquest músic aparegudes anteriorment (un *Requiem,* entre altres) són segellades d'una bella sinceritat i d'una noble inspiració. Ha retrobat en la seva missa el sentit expressiu que el caracteritza, unit a una mestria d'escriptura extraordinàriament perfeccionada.

Aquesta obra, els solistes de la qual foren les senyores Vigier i Durigo i el senyor Bauer i Loeffel, ha estat distingida per l'Associació dels Músics Suïssos que, en honor al seu autor, ha participat a la seva publicació.

GINEBRA. — M. Fèlix Weingartner, el brillant director d'orquestra de Basilea, ha dirigit en front de l'"Orchestre de la Suisse romande" la simfonia en *do* major de Schubert i la simfonia núm. 11 de Haydn. La seva interpretació fou, com sempre, correcta i ordenada. Preferim, de totes maneres, l'obertura de *Coriolà* que ens fou donada en el moviment més patètic.

El lluminós cinquè *Concerto brandemburguès* de J. S. Bach h aclos el cicle que M. Ansermet disposà per aquest hivern. Aquesta obra, en la qual el clavecí tant relleu pren, fou confiada a l'excellent clavecinista Mme. Isabelle Nef, deixebla de Mme. Wanda Laudowska, a Mlle. Blanche Hongger, violinista sensible, i a M. Marcel Moyse, l'eminent flautista de París.

En primera audició s'ha donat una obra nova del compositor ginebrí Joan Binet, *Ode a Sestius,* sobre un text llatí d'Horaci, i el *concerto* de clavecí de Manuel de Falla. Aquesta darrera obra, tota ella impregnada d'un penetrant sabor de la terra, està confiada judiciosament a qualques instruments només: el clavicèmbal, acompanyat per la flauta, l'oboè, el clarinet, el violí i el violoncel. Ens plau afegir que ha obtingut un bell èxit.

L'onzè concert simfònic ens proporcionà la primera audició de la simfonia Helvètica d'Ernest Bloch. Aquesta obra gegantina pretén descriure a la vegada el caràcter físic del país i la psicologia del poble. Certs aires nacionals, certes evocacions camperoles són bells moments musicals, però creiem que el compositor no ha aconseguit pas el que es proposava.

Al Gran Teatre foren organitzades quatre representacions italianes amb el concurs dels artistes de la Scala de Milà, abans de les quals es donà un festival Mozart, amb motiu de la Conferència del Desarmament.

Obrí la tanda el *Barber de Sevilla,* sota la direcció del mestre Arturo Lucon, el qual va donar-ne una interpretació més vigorosa que brillant. La fusió dels solistes amb l'orquestra no fou pas perfecta; en canvi, els conjunts vocals resultaren excellents, ja que la major part dels cantants posseïen gran qualitats. El públic aplaudí llargament Fernando Autori (don Basilio), la interpretació del qual, sota el punt de vista d'acció i de veu, és pròpiament perfecta; aquest cantant domina la seva veu amb

la mestria i el gust d'un gran artista. Mariano Stabile ens mostrà un Fígaro de veu ressonant i Vittorio Balde féu del seu paper de Bartolo una creació plena de vida.

Cal afegir als tres artistes esmentats Mme. Tina Paggi (Rosina), qui, sense obtenir de la seva veu la mateixa sonoritat harmoniosa, cantà la seva part amb una bella sinceritat.

Els chors, ben estilitzats, cantaren amb justesa.

La melodramàtica *Tosca,* dirigida pel mestre Edmondo de Vechi, un músic de temperament generós, fou defensada per la senyora Bruna Rasa i els senyors Angelo Minghetti (Mário), Mariano Stabile (excellent Scarpia) i Enrico Molinari (Angelotti).

M. de Vecchi dirigí encara amb molta fogositat *Rigoletto.* La interpretació del *spartito* verdià fou encomanada a Enrico de Franceschi, qui ens va ofrenar un bufó remarcable pel seu intens dramatisme, Cecil Leonildo (duc de Màntua), Mme. Paggi (Gilda) i Fernando Autori (Sparafucile).

Aquesta sèrie de representacions italianes finí amb el *Matrimoni secret,* de Cimarosa, sota la direcció del mestre Lucon. La música de Cimarosa és d'una gràcia encisadora i, encara que no iguala la bellesa de la de Mozart, la seva elegància, la seva joia comunicativa no traeix mai l'esforç.

La interpretació de l'orquestra fou només regular i és força de doldre. També ens preguntàvem per què la senyora Sassone Soster, l'admirable soprano de la qual tan bon record guardem, no figurava en el repartiment.

Un concert ons es donaren fragments de Mozart, Mascagni, Puccini i Leoncavallo, precedí l'audició del *Matrimoni secret.* No podem dir que aquest programa, deixant de banda Mozart, ens hagi entusiasmat.

Recitals a Ginebra. — Assenyalem en un concert de Mme. Jacqueline Blancard, pianista, i de M. Lidus Klein, violinista, dues obres modernes donades per primera vegada: Una *sonatina,* de Conrad Beck, que obtingué un gran èxit, i la *Sonata,* op. 11, de Hindemith.

El notable Quartet Busch ha fet sentir en sis sessions els quartets de Beethoven. Rarament ens han estat ofertes per aquest conjunt interpretacions tan perfectes i tan expressives. Ovacions ben merescudes acolliren la tasca excellent dels artistes que el constitueixen.

Al Conservatori hem sentit els pianistes A. Rubinstein, Horszowski, Serkin: una cantatriu, Mme. Metcalfe Casals, i el violinista Heifetz.

L'orquestra de "Suisse Romande", l'activitat de la qual finirà el 31 de març, endreça als seus abonats una circular on exposa el Comitè les seves dificultats financieres. Es fa una crida apremiant als amics de la música i a tots aquells que estimen l'obra que l'orquestra i el seu director M. Ernest Ansermet realitzen a Ginebra, Lausana i Neuchâtel. És d'esperar que el clam serà atès. La causa és justa.

Lausana. — Un concert simfònic ha estat ofert als joves escolars. La direcció fou encomanada al mestre Ansermet i l'èxit assolit fou dels més vius. Cada una de les obres del programa era precedida d'un breu comentari que feia més comprensible als joves auditors llur valor musical.

Acompanyats d'alguns músics de Ginebra, Neuchâtel i Lausana, hem tingut el privilegi d'assistir a l'audició íntima de diverses obres del compositor català Joaquim Serra.

Aquest jove autor, molt ben dotat, interpretà peces de piano, acompanyà encisadores melodies i ens ha fet conèixer també dos admirables *chorals*, un trio de perfecta bellesa i algunes sardanes exquisides. Totes aquestes obres han mantingut particularment l'interès de l'auditori.

Esperem que no faltarà l'ocasió d'escoltar les referides composicions en les nostres sales de concert, on, idubtablement, aconseguiran l'èxit que mereixen.

BERTHE VAUCHER

GINEBRA. — Hem tingut ocasió d'escoltar un concert per la "Orchestre Romande", dirigida per Ernest Ansermet, amb el concurs dels chors de la "Société de musique symphonique" i "Choeur Romand".

Sempre una primera audició d'Igor Strawinsky desvetlla arreu el més extraordinari interès i val a dir que aquest cop hom no n'ha sortit pas decebut. La seva *Simfonia dels Psalms*, per a chor mixt i orquestra (d'una singularíssima concepció per cert: cinc flautes, cinc oboès, quatre fagots, quatre trompes, tres trombons i tuba, violoncels, contrabaixos, arpa, dos pianos i timbales) és una obra interessantíssima. La manera a voltes ben original de tractar les veus, la instrumentació àgil i l'alè vigorós que plana de cap a cap de l'obra fan d'aquesta una de les coses més reeixides que ha escrit el gran mestre rus. La *Simfonia dels Psalms* es divideix en tres parts: Preludi, doble fuga, allegro simfònic; a remarcar el Preludi, perfecte de forma, i el veritablement magnífic Final. Tant el director com l'orquestra i els chors estigueren a l'altura de l'obra, que assolí, per tant, una excellent interpretació.

Integraven la resta del programa la *Suite n. 2* en *si menor*, de Bach, que obtingué una bona execució, i la *Segona Simfonia*, de Beethoven, que veritablement no assolí pas el mateix nivell d'interpretació de les obres anteriors; hom remarcà un excés de serenitat, que es convertia sovint en fredor i, a més, l'excessiva desproporció motivada en l'orquestra pel nombre insuficient d'instruments de corda s'evidenciava d'una manera intensa en els passatges forts *a tutti*.

El públic va aplaudir amb entusiasme, especialment en l'obra de Strawinsky, la tasca fornida pel mestre Ansermet i els altres executants.

J. S.

MADRID

En escriure aquestes ratlles acaba de finalitzar una tanda de cinc concerts d'abonament, organitzada per l'Orquestra Filharmònica, que dirigeix el mestre Pérez Casas, i es troba en curs d'audició altra tanda d'igual nombre de sessions, organitzada per l'Orquestra Simfònica, regida pel mestre Arbós. Afegirem, encara, que la Banda Municipal està donant una sèrie de quatre concerts matinals que se celebren els diumenges. Tot això sense comptar nombroses sessions soltes de magnitud i importància variades.

En les dues primeres tandes referides han sovintejat les novetats i no ha faltat la corresponent desfilada de solistes. Des del punt de vista català, hem de consignar **dos triomfs igualment conquerits** en lluita noble: el del compositor Baltasar Samper i el del violoncellista Gaspar Cassadó. Vagi aquesta bona nova per endavant, sense perjudici de comentar l'estimada tasca artística d'un i altre, més endavant, quan els correspongui el torn dintre el pla sistemàtic que em proposo seguir en la present crònica.

En repassar els programes dels cinc concerts verificats per l'Orquestra Filharmònica al Teatre Espanyol, es destaquen diverses estrenes o primeres audicions, que enumerarem per ordre cronològic de llur aparició.

Obertura per a una opereta imaginària, del compositor francès Jean Rivière, és una composició massa honrada per a poder entusiasmar els enamorats d'extremismes decadents i massa lliure per a poder satisfer els partidaris del classicisme sever; però, de totes maneres, cal reconèixer que és animada, graciosa, amb unes melodies que no enganyen i amb una orquestració que sona com a tal. Per tractar-se d'una opereta imaginària, l'obra exclou tota intenció anecdòtica concreta.

Mallorca, suite simfònica, sobre temes populars de l'illa daurada, per Baltasar Samper, és un exemple valuosíssim de folklorisme musical simfònic, qua ja venia sancionat favorablement per auditoris catalans i francesos, i que ha rebut també a Madrid l'aprovació merescuda amb nota d'excellent. Samper no necessita usar llocs comuns avantguardistes per a enlluernar ni tampoc té necessitat de destruir el sentit tonal o alterar el sentit rítmic per a imposar-se. És dels músics que afirmen i s'afirmen ells mateixos, gràcies a la sinceritat de llur llenguatge, perquè En Samper té coses per a dir i sap dir-les, al contrari d'aquests infrageniets que, quan poden contar alguna cosa, no saben com fer-ho, o com aquells altres que contarien admirablement el que no poden contar, perquè res no se'ls acut. Aquesta mateixa sinceritat l'obliga a evitar pudorosament tota concessió a la vulgaritat fàcil i a la plana rustiquesa quan actua com exalçador del llenguatge del poble. Samper dirigí *Mallorca* amb precisió i elegància que no falliren un sol instant.

Petita Serenada en quatre temps, per a instruments d'arc, obra de l'humanament diví Mozart, està exempta de tota complicació, però no pas de tendror i gràcia.

Obertura simfònica, de Tibor Harsany, gairebé deixà de sorpendre'ns, sense que la seva audició ens permetés percebre novetats subjugadores, ni advertir el caràcter "violent i salvatge" amb què fou presentada, en to laudatori, per algun crític estranger.

Tres compositors anglesos feren llur presència en la darrera sessió, on el mestre Pérez Casas cedí la batuta al compositor i director anglès Hamilton Harty. Fem-ne memòria amb l'esment de les obres estrenades aquest dia: el poema simfònic *Amb els ànecs silvestres,* que té per autor el propi Harty, on trobem les petjades de la tendència lisztiana culminada més tard en la producció de Strauss; altre poema simfònic extret de l'òpera *El poblet Romeu i Julieta,* de Delius, peça de noble factura; i el *Concerto* per a violoncel i orquestra d'Elgar, obra d'empenta i a estones de sincera emoció.

El solista en la producció aquesta d'Elgar fou el nostre compatriota Gaspar Cassadó, el qual hem trobat en plena maduresa de les seves facultats interpretatives i fou rebut amb una llarga i entusiasta ovació. Altre violoncellista, presentat per la mateixa orquestra vuit dies abans, és Benet Brandia. Va executar un *Concerto,* de Bocherini,

per a la mateixa combinació instrumental, i va posar en la seva dicció més temença que fervor i més inseguretat que vehemència.

Durant aquesta sèrie l'"Orquesta Filarmònica" va interpretar obres variades del seu repertori, entre les quals havem de destacar, per tractar-se d'autors nacionals: l'episodi simfònic *Don Quijote velando las armas,* d'Esplà; la *Sinfonia sevillana,* de Turina, i *La Divina Comedia,* de Conrado del Campo. Va dedicar part d'una sessió a Gœthe, amb diverses interpretacions de *Faust,* signades per Liszt, Wagner, Schumann i Berlioz, i va donar a conèixer la transcripció que Harty ha fet de *Polonesa, arieta i passacaglia,* de Haendel.

En la crònica vinent ens ocuparem de la tanda de cinc concerts primaverals que està donant ara l'"Orquesta Sinfónica", així com d'altra tanda a càrrec de la Banda Republicana, abans d'Alabarders, dirigida pel mestre Emili Vega.

La música de cambra ha tingut un homenatge, que podrem qualificar d'apoteòsic, gràcies a l'audició íntegra dels quartets de corda de Beethoven, els quals foren executats pel Quartet belga "Pro Arte", sota els auspicis de la Societat Filharmònica. Això ens ha permès gaudir de versions pregones, però clares; sòlides, però transparents; espirituals, però fidels a la lletra d'aquesta vasta, incommovible i commovedora producció beethoviana. La mateixa entitat va presentar en dues sessions el Trio Pozniak, oferint-nos l'estrena de la *Petita suite* del txec Kornauth.

Davant l'Associació de Cultura Musical desfilaren el Quartet Lener, el guitarrista Andreu Segòvia (amb audicions primeres d'obres rubricades per Moreno Torroba, Ponce i antics llaütistes o guitarristes, entre aquests el nostre Gaspar Sanz), la pianista Ania Dorfmann (que va tocar un concerto de Mendelssohn i un altre de Saint-Saëns, amb el concurs de l'"Orquesta de Cámara"), la liederista Alexandra Trianti, i algun artista més encara, de no tant relleu com els que acabem d'esmentar.

Molts altres concerts s'han donat que farien llarga la llista, i en els quals la quantitat sobrepujà la qualitat, naturalment. Volem esmentar d'una manera especial, per ésser dignes de tal distinció, els que donaren el pianista Cubiles, amb un programa absolutament espanyol; un quartet de corda integrat per Conrado del Campo, Ruiz Casaux, F. Cruz i J. Milanes, el programa del qual — interpretat en el Collegi Alemany — comprenia l'estrena d'una *Suite espanyola* en cinc temps, de John Milanes, un anglès resident a Madrid des de fa molts anys; la cantatriu francesa Mme. Marcelle Schweitzer, que intervingué en dues sessions de l'Institut Francès, proporcionant la seva veu potent la corresponnet emotivitat a totes les obres del programa, entre les quals abundaren les compostes per músics francesos contemporanis; el pianista Alfred Romero Bravo, qui acompanyà la susdita cantatriu i lluí també la seva mestria sense efectismes en diverses obres franceses i espanyoles; i finalmnt la pianista Pura Lago, que va dedicar una sessió a Chopin, sota els auspicis del Comitè Hispanoeslau, llegint-se en aquesta sessió unes paraules molt atinades sobre Chopin a Mallorca, pel conseller de la Legació polaca Dr. Nieduszynski.

Abans d'acabar, una nova relacionada amb la famosíssima Junta Nacional de Música. El Comitè Nacional de la Federació d'Espectacles, afecta a la Unió General de Treballadors i integrada per uns dotze mil socis (professors d'orquestra, actors, choristes, etc.), ha acordat en la seva darrera reunió — com ja s'ha fet públic — no reconèixer aquella Junta i veure amb disgust la seva actuació. No calen comentaris.

JOSEP SUBIRÀ

VALÈNCIA

En els darrers temps la vida musical no ha sortit de la seva pausada marxa, en la Societat Filharmònica, únic medi normal de música que ací tenim.

Els concerts de major importància han estat: un d'orquestra, dirigit pel mestre Lassalle i el mestre Izquierdo. El segon va conduir la primera part: obertura *Leonora,* núm. 3, de Beethoven, i un poema simfònic del mestre valencià Giner: *El festín de Baltasar,* obra que no afegeix cap glòria al nom de l'autor. El mestre Lassalle va dirigir la *Simfonia Patètica,* de Txaikowsky, *Els Preludis,* de Liszt, i l'obertura wagneriana de *Rienzi.*

L'auditori va mostrar el gust amb què havia sentit les obres esmentades i va aplaudir força els directors.

Andreu Segòvia, el famós guitarrista, ens ha visitat, fent-nos conèixer un programa de gran importància. Obres dels vihuelistes espanyols i altres autors estrangers, dels segles XVII i XVIII, i obres modernes. Recordem *Pavana i Gallarda,* de Gaspar Sanz com a model d'interpretació, així com la *Gavota* composta per a llaüt, de J. S. Bach. Segòvia sap fer de la guitarra un ver instrument polifònic, amb rica varietat de timbres; a més, sap fer reeixir l'ambient de l'època, i això és causa de la varietat que dóna a les seves audicions. Entre les obres modernes constatem una deliciosa *Sonatina* de M. Ponce.

Un altre concert excepcional: el dels nois Carles i Giocasta Corma, pianistes. Constatem, abans de tot, que no es tracta de "niños-prodigio", mostrats com a curiositat de fira. Aquest era el greu perill que hi havia en els dos nois, molt ben dotats per al piano; però han caigut en mans d'un mestre dotat, a la vegada, d'intel·ligència clarissima i de sensibilitat exquisida d'artista: Frank Marshall. I ell ha aconseguit que els possibles fenòmens visuals de dos noiets pianistes, siguin dos artistes seriosos, plens de naturalitat, i que no deixen d'ésser nois, sense aquella estúpida infatuació que als "nens-prodigi" els fa semblar ja morts a penes nascuts. Aquests dos nens, i especialment el més gran, Carles Corma, tenen la rara qualitat de no tocar obres fora de les seves forces, i sobretot "no toquen al dictat!"; el seu mestre sap fer que vagin formant-se segons la pròpia personalitat. Un *Concerto* de J. Cristià Bach ens va donar el ver valor artístic dels joves pianistes. La petita Giocasta executà graciosament obres de clavecinistes i una masurka i un vals de Chopin amb molta facilitat. En Carles Corma ja mostrà ésser més gran, amb una intuïció seriosa i una espontaneïtat admirable. *Arabesque* de Schumann, *Impromptu-Fantasia* de Chopin, *Rondó capriccioso* de Mendelssohn, *Estudis* de Chopin, ens varen mostrar un pianista complet. El *Concert* de J. B. Bach, així com l'*Andante i Variacions,* a dos pianos, de Schumann, tot fou verament admirable, i dignament interpretat. Ho repetim: es tracta de dos artistes de condicions ben extraordinàries, que són ben conduïdes al seu natural expandiment per la cura de Frank Marshall.

* * *

Una veritable festa de gran art la vàrem tenir en el Seminari. La capella de la Universitat Pontifícia (tots els elements de col·legis d'estudis religiosos), formada i inspirada pel mestre Ripollés, i sota la direcció immediata de l'excel·lent mestre mossèn

Joan Belda, va donar abans de les passades Pasqües una audició verament admirable d'obres polifòniques; fou amb vera i bella musicalitat que les obres foren interpretades pels escolars seminaristes, que sacrifiquen hores de descans i d'esbarjo, per a constituir l'excellent capella. Vàrem sentir molt acuradament, molt artísticament interpretades les obres següents: *Salutació,* del mestre Comes; el motet *Ne timeas Maria,* de Victòria. Després una obra d'especial interès: *Villanesca,* de Guerrero. De les "villanescas" o "madrigals a lo divino", procedeix la que interpretaren els animosos cantors seminaristes; de l'edició veneciana sols queda en el món una col·lecció completa en la Biblioteca del Col·legi del Corpus Christi, de València. Aquestes "villanescas", com escriu mossèn Belda, han deixat d'ésser "ignoradas preciosidades" (que així els deia el mestre Pedrell) gràcies al zel i als grans coneixements de la tècnica musical del M. I. Sr. En Vicens Ripollès, el qual ha estudiat i acomplert la tasca enorme de traduir a notació moderna i partitura, aquelles obres. La que va ésser executada en el concert de referència és la que porta el text: *Decidme, fuente clara,* probablement un madrigal de Baltasar d'Alcàzar. Tancà l'audició, *La Batalla de Lepant,* de Brudieu. Concert verament admirable, tant per la seva realització acuradíssima, com per l'exemple que es dóna als seminaristes, a fi que la música de les esglésies (sobre tot les rurals) recobri la màxima dignitat.

E. L. Ch.

BARCELONA

GRAN TEATRE DEL LICEU. — La temporada d'òpera, inaugurada el 5 de desembre passat, fini el dia 20 de març. En el transcurs d'ella s'han donat 61 representacions, o sien 40 funcions de nit i 21 de tarda. El repertori ha comprès vint òperes diferents, el títol de les quals donem a continuació amb el nombre de representacions que cadascuna obtingué: *Faust* i *La llama,* 5 representacions; *Aida, Tosca, Bohème, Rigoletto* i *Carmen,* 4; *Traviata, Samson i Dalila, Marina, Barber de Sevilla, Hugonots* i *Favorita,* 3; *L'Africana, La Dolores, Gioconda* i *Lucia de Lammermoor,* 2; *Lohengrin, Elisir d'amore* i *Madame Butterfly,* 1. Hi van haver encara dues funcions amb programa combinat.

És molt significatiu que Wagner hagi aconseguit només, aquesta temporada una sola representació. Verdi, amb tres obres, és l'autor que n'ha aconseguit més (11); segueixen en ordre quantitatiu Puccini (9), Donizetti (6), Meyerbeer, Gounod, Usandizaga (5), Bizet (4), Saint-Saëns, Rossini, Arrieta (3), Breton, Ponchielli (2), Wagner (1).

Ja sabem que el retraïment dels propietaris i dels habituals abonats va obligar l'Empresa a prescindir dels artistes de l'estranger i així mateix, en bona part, del repertori que havia ja escollit i anunciat.

La temporada s'ha descabdellat, doncs, en mig d'una indiferència sensible, motivada per l'escàs relleu dels cantants (fent honroses excepcions) i el poc interès que les obres representades, arxiconegudes la majoria, oferien.

Creiem ara que un quadro permanent d'artistes catalans hauria d'alternar sempre al Liceu amb el quadro d'artistes forasters de primer ordre. Però hauria d'ésser això per a encaminar-nos vers la instauració del teatre líric català, o, millor dit, de l'òpera catalana. A aital objecte, el quadro d'artistes catalans vindria obligat a

aprendre i cantar les obres del repertori català que la direcció imposés. Aquest repertori el constituïrien les obres clàssiques, de Mozart, de Gluck, etc., bastantes de les quals estan ja traduïdes a la nostra llengua, les de Wagner, i les originals dels compositors de la terra.

A aquest fi podrien instituir-se unes classes superiors de cant, de dicció (cal que si es canta en català hom entengui les paraules), d'història i d'estètica, on completarien llur educació musical els artistes catalans que volguessin, amb les aptituds necessàries, consagrar-se al teatre líric.

Les obres per a constituir el repertori català existeixen; falta només el desig de l'Empresa del Liceu i la voluntat dels nostres artistes. — S.

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA: ASSOCIACIÓ DE CULTURA MUSICAL. *Alexandra Trianti.* — Aprofitant l'oportunitat de commemorar-se enguany el centenari de la mort de Gœthe, Alexandra Trianti dedicà gairebé tot el programa del seu recital a pàgines de l'autor de *Faust* musicades per grans músics: Mozart, Beethoven, Schubert. Interpretà després (darrera part del programa), cançons angleses i cançons populars gregues.

Alexandra Trianti lluí una vegada més les seves notables qualitats d'interpretadora de cançons i fou de bell nou aplaudida. Llàsima que l'afinació de la talentosa artista no sigui sempre segura, car la seva veu — ho direm un cop més — és bonica, ben timbrada, i la seva dicció és molt pura. Cantà bé tot el programa. I afegirem ara que les cançons populars gregues que ens va ofrenar són plenes de caràcter. Les cançons angleses *antigues* que va interpretar no ens semblaren gaire antigues.

El pianista Josep M.ª Franco acompanyà el programa de manera destra, delicada. — X.

Gaspar Cassadó. — La sessió vuitena de l'Associació de Cultura Musical fou confiada al violoncellista Gaspar Cassadó. El dit conegut, notabilíssim artista executà la Sonata en *fa* (poc interessant, envellida), de Ricard Strauss, pàgines de Haydn i de J. S. Bach, la Sonata en *re* (important des del punt de mira de la virtuositat) de Locatelli, i produccions de Granados, Laserna, Esteve i G. Cassadó.

Ningú ignora que el nostre Gaspar Cassadó és un dels deixebles preferits, estimats, de Pau Casals. En realitat, Cassadó és avui un admirable executant. I comprenem els seus grans èxits, un xic arreu. Cassadó posseeix una tècnica perfecta. Venç la dificultat talment com jugant. Té, a més, un so bellíssim, que s'*acosta*, en veritat, al del seu mestre Pau Casals. En fi, Cassadó és músic i diu les obres amb innegable perfecció. Té, àdhuc, el do de la gràcia.

Cassadó tocà bé tot el programa però es *lluí*, sobretot, en executar, per exemple, la Sonata de Locatelli.

I ja ni cal dir que el gran artista català fou aplaudidíssim i hagué d'afegir moltes obres al seu programa.

El pianista Alexandre Vilalta acompanyà intel·ligentment i tocà bé la Sonata de Strauss. — X.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA DA CAMERA: *Vera Janacopulos.* — Vera Janacopulos ha tornat a visitar-nos, i ens ha estat agradós de sentir-la altre cop. Aquesta vegada, vingué invitada per l'Associació de Música *da Camera* i cantà el dia 16 de març a

la Sala Mozart (Audicions Intimes) i el dia 18 al Palau de la Música. En el primer dels seus recitals, Janacopulos interpretà el següent programa:

Douce dame jolie, Guillaume de Machanet (1300-1372); *Plainte de celle qui n'est pas aimée,* Jehanot de Lescurel (segle XIV); *Dieu qu'il la fait bon regarder.* Charles d'Orléans (mort l'any 1415); *Légende du Roi Renaud,* Anònim (segle XIII); *Dichterliebe,* Schumann; *Air romantique, Air vif,* Poulenc; *Pastoral, Tilimbon,* Strawinsky.

I en el segon dels seus recitals, cantà produccions de Haendel, de Purcell i de Lully, i cançons de Schubert, *Trois Chansons de Bilitis,* de Debussy; *Poème d'un jour,* de Fauré, i *Cançons del Brasil,* de L. Fernández, H. Tavares i E. Braga.

Els programes que Vera Janacopulos interpretà foren, doncs, extremadament interessants. I servem sobre tot el record de les seves interpretacions de les velles cançons franceses (models de malícia i de delicadesa), del cicle de Schumann i Heine: *L'amor del poeta,* i de les pàgines de Debussy i de Gabriel Fauré. L'obra admirable, original, de Schumann, fou dita amb sorprenent ductilitat. I tot fou sentit i, després ben expressat, ben matisat. No creiem que les conegudes pàgines romàntiques de Schumann puguin ja ésser cantades amb més traça, amb més perfecció. Com queda dit, ens agradà també la interpretació de Vera Janacopulos en cantar les *Tres Cançons de Bilitis,* de Debussy, i en dir les tres cançons del *Poème d'un jour,* de Fauré. Les pàgines esmentades de Debussy són originalíssimes, personalíssimes, i sorprenentment subtils. El *Poème d'un jour* sofrí una mica del veïnatge de Debussy, car les pàgines de Fauré del *Poème d'un jour* són més *normals,* més *tradicionals,* menys *originals,* en un mot, que les de Debussy. El *Poème d'un jour* no és pas, d'altra banda, la millor obra de Fauré. Es tracta, però (ja no caldria dir-ho), de pàgines boniques, delicades.

Vera Janacopulos cantà també de manera perfecta les obres de Lully, Purcell, etcètera. Però ja és coneguda la ductilitat de Vera Janacopulos. I tots els aficionats han pogut més d'un cop constatar que l'artista eminent, de la qual parlem, canta, diu amb la mateixa justesa, així les obres clàssiques com les pàgines dels músics romàntics o les de Debussy, Fauré, Strawinsky, etc. A més, ja és també sabut que l'estil de Vera Janacopulos és, per damunt de tot, ple de vida.

La veu de Vera Janacopulos, ai las, comença a perdre el seu bell timbre, la seva frescor (sobretot en tractar-se del registre agut). Però el seu art complet, la seva tècnica, supleixen sovint les imperfeccions de la natura. Assoleix, però, encara fineses de so absolutament superiors.

Yvonne Herr Japy és una pianista expertíssima. Acompanya deliciosament bé. Més que acompanyar *collabora.* I les seves execucions, per exemple, de les pàgines de Schumann, de Debussy, de Fauré, etc., foren mestrívoles, així des del punt d'albir de l'estil, com considerades tècnicament.

Vera Janacopulos i Yvonne Herr Japy foren, com sempre, festejadíssimes. — X.

INSTITUT CATALÀ DE RÍTMICA I PLÀSTICA. — L'última sessió d'aquesta corporació nostra, que amb tanta abnegació dirigeix el mestre Llongueres, s'efectuà el dia 13 de març a la tarda i anà precedida d'uns comentaris sobre "Rítmica segons el Mètode del Prof. Emile Jaques-Dalcroze" que va pronunciar el fundador del referit Institut i ilustraren pràcticament els seus petits deixebles. Constituïren els referits

comentaris una acabada exposició del mètode dalcrozià, que el mestre Llongueres defensà amb gran ardiment, i els infants s'encarregaren de demostrar-ne l'eficàcia. Efectivament, s'endivinava de seguida l'afició amb què l'havien treballat, sense la qual no s'obtindrien els resultats que poguérem contemplar en el camp de la Rítmica.

Seguidament ens delectàrem amb tres interpretacions de plàstica: *Ballades* de R. Lamote; *Dansa camperola* de Dalcroze, i *Moment musical* de Schubert. Els infants realitzaren i feren viure aquestes obretes amb una gràcia exquisida, produint el conjunt un efecte encisador.

La resta del programa era integrada exclusivament per les Cançons i jocs d'infants, la major part de les quals es cantaren en la diada de Reis passada. En primera audició únicament foren donades *Els meus dits* i *La lloca i els pollets* d'Otto Blensdorf. Totes dues, sobretot la primera, que s'hagué de repetir, són graciosíssimes. En aquestes i en totes les altres cançons la joia pura dels infants s'encomanà a tot l'auditori. La sessió finalitzà amb la *Marxa de les banderes* del professor suís, que com sempre enardí el públic. — Ll. M.ª M.

SALA MOZART: *Jacqueline Nourrit.* Heus ací una nena (té 11 anys), que palesà que ja és artista en tocar, a la Sala Mozart, pàgines de Bach, Schubert, Chopin, Schumann, Ravel, Debussy, etc. En executar el *Solfeggio* de Bach lluí una bella claretat de mecanisme. I digué, per exemple, *Children's Corner,* de Debussy, amb fina malícia, impròpia dels seus anys. Jacqueline Nourrit tocà també de manera destra les *Escenes d'infants,* de Schumann, el *Vals en do diesi menor,* de Chopin, etc. L'esdevenidor somriurà, certament, a Jacqueline Nourrit si continua estudiant bé, com fins ara. Posseeix, innegablement, un bell temperament d'artista. — X.

SCHOLA ORPHEONICA. — El diumenge, dia 3 dels corrents, al vespre, s'efectuà en la simpàtica entitat choral el nom de la qual encapçala aquestes ratlles, una audició d'obres originals del jove Alfons Rius Estrella, els intèrprets de les quals foren el propi autor com a pianista, el tenor Cèsar Blanco, de veu fresca i ben timbrada, i el violoncellista Andreu Gomar, ben destre ja en fer sonar el seu instrument. A la primera part oírem una Sonata per a piano; en la segona *Barcarola* i *Cançó apassionada* per a violoncel i piano i vuit cançons originals per a cant i piano.

Les obres del jove Rius, denoten en el seu autor innegables condicions, però són, certament, deficients, tant des del punt de vista harmònic com des del punt de vista formal. Algunes de les cançons cantades, com *El cec d'Alhama, Voldria* i *Cançó del doble amor,* amb lletra de Verdaguer, Emília Furnó i J. Carner, ens mostren amb més alt grau les qualitats del novell músic. Els aplaudiments que rebé l'han d'encoratjar a prosseguir sense defallences i amb un desig constant de perfecció, la seva carrera artística.

La Música a Montserrat

La segona part de l'hivern ha estat bastant encalmada, fora dels motets *O quam metuendus est* de l'eximi Victòria, cantat en el pontifical del 3 de febrer, festa de la Dedicació de la Basílica, del *Pulvis et umbra sumus* de R. de Lassus, que sentírem a la 1.ª Dominica de Quaresma, i l'*Adoramus te Christe* de Palestrina, cantat

el diumenge de Passió, a penes queda res més de notable a esmentar. La Capella s'ha acontentat d'anar repetint el repertori ja conegut de tot l'any. Sembla que totes les activitats s'hagin concentrat per preparar el llarg programa de Setmana Santa. Aquest estava projectat segons el patró tradicional; no incloïa cap estrena, però sí algunes variants, com foren els Pàssios de Suriano, en lloc del de Victòria, els Responsoris d'Ingegneri i els de Perosi en substitució dels del mateix Victòria que d'ordinari eren executats els altres anys. La música ha estat excellent i digna de la Capella montserratina.

El Diumenge de Rams, a més de les antífones a 4 veus: *Pueri haebreorum* i *Gloria laus* d'autor desconegut — el creiem del segle XVIII —, ben treballades i en estil sever i segons els procedimnets del contrapunt d'aquella època, escoltàrem la Missa *Aeterna Christi munera* de Palestrina i l'expressiu motet de Casali *Improperium expectavit*, pàgina d'un notable dramatisme que no contradiu gens la seriositat del moment en què es canta. Encara a la tarda del mateix dia fruírem de l'incomparable *O Crux* a 6 veus, de Palestrina. L'emoció que produeix aquesta pàgina és inesborrable. El Divendres Sant en el moment àlgid de la cerimònia del matí es repetí juntament amb les altres estrofes del mateix himne. En el nostre concepte és una de les millors obres que s'executen aquests dies.

El dimecres de la mateixa Setmana Santa començava el cant dels oficis de Tenebres amb les Lamentacions de Ferrer, Wit i Guzman, seguides dels esmentats Responsoris d'Ingegneri, partitura molt seriosa, ben concebuda i de força sentiment; recordem especialment la tendresa dels versets, escrits a dues o tres veus. Terminava la funció amb el *Benedictus* del valencià Ginés Pérez, el *Christus factus* de Lassus i *Miserere* de Palestrina, un fabordó molt senzill i uniforme. En el Pontifical del Dijous Sant es cantaren els *Kyries* i *Gloria* de la Missa a St. Antoni del mestre italià Tebaldini, el *Credo* del Papa Marcel i la resta de la Missa *O quam gloriosum* de Victòria. A l'Ofertori sentírem el motet *O vos omnes* del mateix Victòria, un dels millors números d'aquesta setmana. Durant la comunió es cantà, com cada any, els devots motets del mateix autor *Domine non sum dignus* i *Miserere mei*, seguits de l'*Ego sum panis* de Palestrina. Encara Victòria es trobà representat en el *Pange lingua* de la Processó.

En els oficis de la *Paresceve* la Capella començava la tasca amb les Lamentacions de Goicoechea, de Wit i de Moreno, obres les tres d'indiscutible valor musical. En especial la de Wit està escrita amb veritable convicció. El moment àlgid de les manifestacions artístiques de la Capella en aquella jornada fou en els ja tradicionals Responsoris del mestre abulense. Aquestes pàgines són avui dia prou conegudes perquè ens excusem de fer-ne un mínim comentari; només direm que no coneixem res de millor del genial músic i això que en les seves obres completes no escassegen els trossos incomparables. Seguiren el *Benedictus* del mateix Mestre, peça escrita segons la salmòdia polifònica ornada amb tots els recursos del contrapunt florit, i el *Christus factus* i *Miserere* del citat Goicochea, ambdues peces prou conegudes de les Capelles espanyoles. En la missa de *Praesantificats* es cantà el Pàssio de Suriano, música més moguda que els Pàssios de Victòria, sense sortir, però, de la seriositat del moment. Seguiren els Improperis de Palestrina i l'himne *Vexilla Regis* del mateix autor.

L'ofici de Tenebres del Divendres a la tarda es distingí per la Lamentació II,

escrita recentment pel mestre Director de la Capella montserratina Dom Anselm Ferrer, a l'estil de les de Wit i amb un sentit més gregorianistic i de sonoritat harmònica més interessant que les del Mestre alemany. Els Responsoris a cant figurat foren els de Perosi en lloc dels de Victòria que altres anys acostumàvem a sentir. La substitució no ha estat pas gaire afortunada. Perosi escriu sempre correcte, però en aquesta partitura no ens convenç ni el dramatisme, bastant exagerat al nostre entendre, ni el sentiment religiós que trobem quelcom fictici. Compareu el seu *O vos omnes* amb el que Victòria escrivi per a la mateixa ocasió, i que a Montserrat malauradament ja fa molts anys que no hem sentit. La punyent dolor soferta amb serenor divina, és el distintiu del gran polifonista espanyol. Perosi va de pressa, se satisfà d'una pinzellada exagerada de dramatisme, i... passa. Les tres peces finals foren els *Benedictus* de Victòria com el dia anterior, el *Christus factus* i *Miserere* de Palestrina, de poca importància. La jornada terminà amb el número cim de tota la música de Setmana Santa, amb el *Stabat Mater,* a 8 veus, del gran Mestre romà tantes vegades citat, l'immortal Palestrina. La partitura és prou coneguda perquè el cronista quedi excusat de fer-ne una nota de color. Ens trobem davant d'un d'aquells casos en què el geni emportat per l'ardor creador oblida la feblesa dels elements amb què ha de comptar; l'esperit lluita amb la insuficiència de la matèria.

Al Dissabte Sant l'orgue reprenia la seva participació a les funcions del culte. Aquell dia sentírem els núms. I, II i IV sobre l'ofiici del Sagrat Cor de l'*Orgue mystique* de Tournemire, escrits a Montserrat mateix durant el sojorn de 1930. Aquesta música admirable, damunt la taula de treball, ens sona un xic dura a l'orgue. El núm. II ens satisféu completament; és més quiet i les harmonies més espontànies. A continuació escoltàrem el notabilíssim Preludi en *si* menor de Bach, tal vegada la pàgina més preada de l'organista de St. Tomàs de Leipzig; el Preludi i Fuga en fa menor de Dupré i per final el Tiento de l'antic organista de Montserrat, el P. Casanoves, s. XVIII. L'endemà, encara, en els oficis pontificals, l'orgue sonava el Brillant Presto de la Sonata Op. 28 d'Elgar, el pulcre Cantabile de C. Franck, el primer temps del Concert en *si* bemoll i el primer del Concert en *fa,* ambdues obres d'estil airós i optimista, característic de l'autor del *Messias,* juntament amb l'Op. 132, núm. 4 de Bossi. La Capella aquell dia cantava la Missa *Benedicamus Domino* de Perosi i el festiu motet *Haec dies* de Palestrina.

La música executada en aquesta Setmana ha estat molta i selecta i d'això cal regraciar-ne al mestre Director, si bé hem enyorat el motet de Quaresma *Inter vestibulum,* de Ceballos, que els altres anys figurava en el programa de Quaresma i encara més l'expressiu i devotíssim motet de Passió *Vere langores nostros* de Victòria. — D. P.

Obituari

Josep Rabentós. — Ha passat gairebé inadvertit el traspàs de Josep Rabentós i Canals, notable violoncellista i director d'orquestra, qui morí a Barcelona el 17 de febrer darrer, quan feia ja alguns anys que una greu malaltia mental el tenia allunyat de les tasques musicals que tant de renom li proporcionaren, tot just començades.

Josep Rabentós, mort als 45 anys d'edat, havia nascut al poble de Vendrell, d'on vingué molt jovenet a Barcelona per a empendre la carrera musical. Estudià el violoncel a l'Institut Crickboom amb el professor Bonaventura Dini i rebé també lliçons de Pau Casals.

Les seves activitats artístiques es desplegaren d'una manera particular en la música de cambra, i formà part de diversos conjunts instrumentals: trios i quartets. Collaborà amb una porció d'artistes catalans, entre ells, els pianistes R. Vives i B. Net, els violinistes M. Perelló, E. Ainaud, Brossa, Tarragó, etc.

Havia estat professor de violoncel a l'Acadèmia Ainaud, i fou deixeble seu el violoncellista Ferràn Pérez Prió, del Quartet Ibèric.

A l'any 1913 fundava amb alguns companys seus l'Associació de Música "da Camera". Tot seguit organitzà l'Orquestra d'aquesta associació, la qual dirigí en els seus concerts durant set anys seguits, fins que es constituí l'Orquestra Pau Casals.

En aquest período d'anys actuà de solista en diversos concerts i acompanyà amb la susdita orquestra els celebrats concertistes Pau Casals, Joan Manén, Enric Granados (en la seva darrera manifestació a Barcelona el 14 de novembre de 1915), Fernàndez Bordas, Miecio Horzowski.

En front de l'Orquestra de l'Associació de Música "da Camera" efectuà també, a l'any 1917, una gloriosa "tournée" pel Nord d'Espanya i Portugal.

Malhauradament, com hem dit ja abans, una dolència cerebral inutilitzà en Rabentós anys enrera per a l'exercici de la seva carrera on els seus mèrits s'havien manifestat amb singular esplendor.

¡A la mansió dels justos pugui fruir el malaguanyat artista de la benhaurança eterna! — S.

Eugeni d'Albert. — El dia 10 del passat març morí a Riga, on es trobava de residència, el cèlebre pianista i compositor Eugeni d'Albert. Havia nascut a Glasgow l'any 1864. Després d'haver fet els primers estudis musicals a Londres amb el mestre E. Pauer, es va traslladar a Viena i va treballar amb H. Richter, així com més tard amb Liszt a Weimar.

D'Albert era un admirable interpret de les obres pianístiques de Bach, Beethoven i Brahms. El seu debut a Berlín, en 1883, fou un èxit remarcable. S'havia dedicat també seriosament a la composició musical. Després d'haver estrenat algunes òperes aconseguí el més gran èxit amb *Tiefland* (1903). És tracta, com ja és sabut, de *Terra baixa*, del nostre Àngel Guimerà. Aquesta òpera, representada a Berlín més de quatre centes vegades, és donà per primera vegada a Barcelona l'any 1910, al Liceu, i, cantada en català, fou represa al Teatre Novetats en 1924.

D'Albert compongué, encara, obres per a piano, obres chorals, pàgines simfòniques, música "da camera", etc.

ATENES s. G.—Provença, 181.